

UNIVERSITETET I AGDER

Kulturtilbud som metode for integrering av fremmedkulturelle

Hvordan og hvorfor bruke kulturtilbud som integreringsmetode?

MARI VAAGLAND

VEILEDER
Hans Kjetil Lysgård

Universitetet i Agder, 2017
Fakultetet for samfunnsvitenskap
Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag

Forord

De siste fire årene har jeg kombinert jobb som danselærer, og studier ved masterprogrammet i kulturledelse ved Universitetet i Agder. Jeg avslutter studiet med denne masteroppgaven.

Arbeidet med denne oppgaven har vært spennende, men samtidig svært krevende til tider. Dette har vært en lærerik prosess på mange måter, og det har vært interessant å skrive om et fagfelt jeg virkelig brenner for.

Flere har bidratt i prosessen frem mot denne masteroppgaven. Først og fremst en stor takk til alle ledere, lærere og instruktører ved Ås kulturskole som har stilt opp som informanter. Deres erfaringer og meninger har vært uvurderlige. Dette prosjektet hadde ikke vært mulig å gjennomføre uten dem.

En stor takk rettes til min veileder Hans Kjetil Lysgård for gode innspill og motiverende veiledningstimer underveis.

Til slutt vil jeg takke alle mine kjære som har stilt opp ut over alle grenser for at jeg skal få oppgaven i land. En spesiell takk til mamma og pappa, som alltid støtter og motiverer. Takk til min onkel, Ingebrigt Vaagland, for innsatsen under korrekturlesingen. Takk til min kloke venninne, Rita Aslesen Hvalbye, for gode råd og konstruktive tilbakemeldinger da det stormet som verst. Og helt til slutt – takk til min tålmodige Christoffer for støtte og oppmuntring i en hektisk, men givende tid.

Oslo 11.12.2017

Mari Vaagland

Sammendrag

Tema og formål

Bakgrunnen for denne masteroppgaven er hvordan kulturtilbud kan brukes som metode i arbeidet med integrering; et tema vi vet relativt lite om.

Formålet med oppgaven er å kartlegge hvordan kulturskolen som institusjonen kan være en arena for toveisprosessen ved integrering.

Masteroppgaven tar utgangspunkt i Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter hvor de jobber aktivt for å bryte barrierer for deltagelse, og skape felles møteplasser for alle, uansett bakgrunn.

Hovedproblemstilling

Hvordan og hvorfor bruke kulturtilbud som integreringsmetode?

Forskningsspørsmål

- Hvordan anvendes kulturtilbud som metode i integreringsarbeid?
- Hvorfor har kulturtilbud et potensial i integreringsarbeid?

Metode

Denne undersøkelsen har et intensivt forskningsdesign, og det er benyttet kvalitativ metode med individuelle intervjuer. Studien tar utgangspunkt i svarene til 11 informanter.

Informantene består av ledere, lærere og instruktører ved Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter.

Funn og analyse

I denne oppgaven har jeg trukket ut hovedfunnene av det innsamlede datamaterialet. Det kan tyde på at kulturskolen kan være en arena hvor fremmedkulturelle kan lære av hverandres kulturer, samtidig som de får mulighet til å treffe andre med samme språk og bakgrunn. På den måten ivaretar kulturskolen toveisprosessen ved integrering. Flere ledere, lærere og instruktører er enige i at det *sosiale* ved kulturtilbudene er like viktig som selve aktiviteten. Funnene viser også at det er en rekke barrierer for deltagelse i kulturskolen blant fremmedkulturelle. Faktorer som blant annet pris og språkutfordringer kan være en stor utfordring. Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter jobber aktivt for å gjøre barrierene mindre gjennom en rekke tiltak, som for eksempel gratis arrangementer og mer fleksible undervisningsopplegg.

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
KAPITTEL 1 BAKGRUNN	5
1.1 INNLEDNING	5
1.2 PROBLEMSTILLING OG FORSKNINGSSPØRSMÅL	6
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING.....	6
1.4 INTEGRERING I NORGE.....	8
1.5 KULTURSKOLENS SAMFUNNSOPPDRAG.....	10
1.6 ÅS KULTURSKOLE.....	11
1.7 ÅS INTERNASJONALE KULTURSENTER.....	12
KAPITTEL 2 METODE	16
2.1 VALG AV FORSKNINGSDESIGN.....	16
2.2 VALG AV METODE.....	18
2.3 INTERVJU SOM DATAINNSAMLINGSMETODE.....	19
2.4 VALG AV INFORMANTER.....	19
2.5 VALIDITET OG RELIABILITET	20
2.6 ETIKK.....	23
KAPITTEL 3 TEORI	24
3.1 TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ INTEGRERING	24
3.2 SOSIAL KAPITAL	28
3.3 "BONDING" OG "BRIDGING"	32
3.4 SOSIAL KAPITAL I KULTURSKOLEN	34
KAPITTEL 4 PRESENTASJON AV FUNN	41
4.1 SOSIAL KAPITAL	42
4.2 "BONDING" OG "BRIDGING"	42
4.3 BARRIERER FOR DELTAGELSE	43
KAPITTEL 5 ANALYSE	47
5.1 SOSIAL KAPITAL	47
5.2 "BONDING" OG "BRIDGING"	49
5.3 BARRIERER FOR DELTAGELSE	50
5.4 OPPSUMMERING AV FUNN	54
KAPITTEL 6 KONKLUSJON	56
LITTERATURLISTE	58
VEDLEGG 1 INFORMASJONSSKRIV	61
VEDLEGG 2 INTERVJUGUIDE	63

Kapittel 1 Bakgrunn

1.1 Innledning

Avisoverskriftene har de siste to årene vært preget av den *europaiske migrasjonskrisen*, også kjent som den *store flyktningkrisen*, fordi Europa står ovenfor den største flyktningestrømmen siden andre verdenskrig. De fleste flyktningene kom i 2015 fra henholdsvis Syria, Kosovo, Afghanistan, Irak, Albania og Eritrea.

Krisen brukes som betegnelse på utfordringene mange europeiske land opplever ved å motta svært mange migranter på kort tid og på de vanskelige forholdene migrantene og flyktningene opplever under sin ferd mot Europa (Wikipedia, 2017). Den store strømmen av migranter medfører et historisk stort behov for gode tiltak for integrering. Dette er bakgrunnen for at denne oppgaven hovedsakelig handler om hvordan kulturtilbud kan brukes som metode i arbeidet med integrering; et tema vi vet relativt lite om. Primært ønsker jeg å se på integrering av innvandrere og flyktninger i det norske samfunnet.

Som danselærer formidler jeg scenisk dans til barn og unge. Først og fremst videreformidler jeg dansekunsten og dens egenverdi, men jeg opplever også at den gjør noe positivt med elevene som mennesker. De opplever mestring, som kan styrke både selvfølelse og identitet. Av den grunn mener jeg dansen kan bidra til bedre livskvalitet og helse.

Dansen er til tider også språkuavhengig, og jeg tror de fleste til tross for ulikheter kjenner seg igjen i dans og musikk. Ut i fra mine personlige erfaringer som danselærer, tror jeg kulturtilbud kan spille en viktig rolle i arbeidet med integrering.

Denne masteroppgaven tar utgangspunkt i Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter. Undersøkelser viser at det er stort behov for tilrettelegging av kulturtilbud for barn, unge og voksne med flerkulturell bakgrunn i kommunen. Barrierer for deltagelse kan være pris, kapasitet, mangelfull informasjon og lite undervisningstilbud og aktiviteter som er attraktive for denne målgruppen (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.2).

Kulturskolen i Ås er et kommunalt ressurscenter. De jobber aktivt for å bryte barrierer for deltagelse, og skape felles møteplasser for alle, uansett bakgrunn.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Valgt problemstilling for oppgaven er:

Hvordan og hvorfor bruke kulturtilbud som integreringsmetode?

Det er valgt noen forskningsspørsmål med håp om å kunne belyse problemstillingen ytterligere:

Hvordan anvendes kulturtilbud som en metode i integreringsarbeid?

Hvorfor har kulturtilbud et potensial i integreringsarbeid?

1.3 Oppgavens oppbygning

Denne masteroppgaven har én hovedproblemstilling og to forskningsspørsmål. De vil bli belyst gjennom en kvalitativ studie av 11 informanter ved Ås kulturskole. For å besvare problemstillingene drøftes empirien i lys av teori og tidligere forskning på området.

Denne oppgaven består av seks kapitler. I kapittel 1 presenterer jeg tema, problemstilling og forskningsspørsmål. Kapitlet inneholder også bakgrunn for oppgaven, en kort innføring i norsk integreringshistorie, samt informasjon om kulturskolens samfunnsoppdrag, Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter.

Videre følger kapittel 2, som hovedsakelig handler om valg av metode og forskningsdesign. Deretter gir jeg en beskrivelse av undersøkelsens utvalg og gjennomføringen av intervjuene. Helt til slutt i dette kapitlet retter jeg fokus mot studiets validitet og reliabilitet, samt gjør rede for prosjektets etiske hensyn og min egen rolle som forsker.

I kapittel 3 presenterer jeg den teoretiske forankringen i oppgaven. Først redegjør jeg for ulike perspektiver på integrering. Deretter forteller jeg om Robert Putnams *kollektive* forståelse av begrepet sosial kapital. Dette fordi oppgaven omhandler integrering, og hvordan vi på best mulig måte kan leve sammen i fellesskap. Kapitlet fortsetter med tidligere forskning rundt barrierer for deltagelse blant innvandrere og flyktninger i kulturskolen. Helt til slutt i dette kapitlet, knytter jeg barrierer for deltagelse opp mot sosial kapital.

Kapittel 4 inneholder presentasjon funn. Her vil jeg i all hovedsak presentere datamateriale fra ledere, lærere og instruktører ved Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter.

Tematikken i presentasjonen tar utgangspunkt i teoridelens oppbygning, og knyttes opp mot problemstilling og forskningsspørsmål.

I kapittel 5 analyserer jeg funnene. Jeg trekker paralleller mellom svarene til informantene og teorien oppgaven bygger på, men gir også rom for egne refleksjoner. Til slutt i dette kapitlet oppsummerer jeg funnene og knytter dem opp mot problemstillingen og forskningsspørsmålene.

I kapittel 6 formulerer jeg en konklusjon. Avslutningsvis kommer jeg med noen refleksjoner, som kan være verdifulle å ta med seg på veien videre.

1.4 Integrering i Norge

Ifølge Sand blir innvandrere ofte delt inn i to undergrupper: Arbeidsmigranter og asylsøkere/flyktninger. Arbeidsmigranter er frivillige migranter, mens asylsøkere/flyktninger er ufrivillige migranter (Sand, 2008, s.9).

Eriksen forteller at en asylsøker også kan kalles *spontanflyktning*. Det er en person som kommer til Norge på egenhånd og søker asyl og beskyttelse. Å være asylsøker er en midlertidig status under myndighetenes saksbehandlingstid. Når søknaden er behandlet av Utlendingsdirektoratet vil de få *innvilget asyl, opphold på humanitært grunnlag* eller *avslag*. Det er først etter innvilget asyl at en asylsøker får status som *flyktning*. Myndighetene bruker også begrepet flyktning om *overføringsflyktninger*, tidligere kalt *kvoteflyktninger*. Dette er personer som alt er godkjent som flyktninger av FNs høykommissær for flyktninger. Begrepet *innvandrere* anvendes på personer med utenlandsk bakgrunn. Altså er det en slags fellesbetegnelse, uansett opprinnelig årsak til innvandring. Likevel har vi en tendens til å bruke begrepet om personer fra ikke-vestlige land (Eriksen, 2001, s.188-189).

Sand forteller at før andre verdenskrig var det få migranter fra ikke-europeiske land som fant veien til Norge. Etter krigen tok Norge imot flyktninger fra leirene i Europa, og senere i løpet av 1950- og 60-årene fra Ungarn og fra Tsjekkoslovakia. I 1960- og 70-årene flyttet store grupper arbeidsinnvandrere til landet siden Norge manglet arbeidskraft (Sand, 2008, s.16). Ifølge Eriksen ble disse menneskene kaldt "gjestearbeidere" og "fremmedarbeidere". Arbeidsinnvandrerne kom først og fremst fra Marokko, Pakistan og Tyrkia. Den gang var de norske fortsatt nysgjerrige på hvem "gjestene" og de "fremmede" var. På 80-tallet ble det tydeligere at "fremmedarbeidernes" opphold skulle gå fra midlertidig til permanent. Det førte til at begrepet innvandrere erstattet i stor grad fremmedarbeiderbegrepet. Dessuten begynte det også å komme andre innvandrere enn slike som søkte arbeid; flyktningene (Eriksen, 2001, s.189).

Eriksen forteller videre at på 90-tallet ble begreper som påpekte annerledeshet igjen tatt i bruk blant annet av politikere, medier og andre. Det førte til en uheldig kategorisering av mennesker. Det ble lagt vekt på at innvandrerne var "fremmedkulturelle" eller "fjernkulturelle" på bakgrunn av generaliseringer om store kulturelle forskjeller. Begrepet "fremmed" ble ofte brukt om det som var ukjent, uforanderlig og uforenlig med majoriteten.

Dette forklarer at begrepsbruken og dets meningsinnhold fort kan bidra til avstand og splittelse i samfunnet (Eriksen, 2001, s.189).

Ifølge NOU (Norges offentlige utredninger) har det vært en betydelig økning av innvandring til Norge de siste 20 årene. Innvandringen av utenlandske borgere nådde en foreløpig topp 2011-2012 med omtrent 48 000 per år. I slutten av 2015 hadde nesten 850 000 mennesker i Norge innvandrerbakgrunn. Det er en tredobling siden år 2000. Halvparten av disse hadde bakgrunn fra Asia og Afrika (NOU-integrasjon og tillit, 2017, s.11).

Sommeren og høsten 2015 opplevde Norge en omfattende tilstrømning av asylsøkere og flyktninger. Det satte det norske innvandringsregimet under akutt press. Globalt var mer enn 64 millioner mennesker på flukt. Flyktningkrisen ble en stor utfordring for de internasjonale institusjonene. EUs svakt utviklende felles politikk for innvandring og mottak av flyktninger brøt i praksis sammen på grunn av den enorme ukontrollerte tilstrømningen fra konfliktherjede og vanstyrte land i sør. Det ble etter hvert satt opp krisetiltak i de store mottakerlandene i EU/EØS. Tiltakene innebar grensekontroll, rask retur ved avslag, midlertidig beskyttelse iverksatt og innskrenking av diverse rettigheter foreslått av lovgivende forsamlinger. Norge ble et av de største europeiske mottakerlandene under flyktningkrisen med over 31 000 asylsøkere i 2015. I denne ekstraordinære situasjonen oppnevnte regjeringen et utvalg som skulle utrede ”langsiktige konsekvenser av høy innvandring”. Utvalget ble bedt om å se på utviklingen av samfunnsøkonomien, integrasjonskapasiteten, og tillit og samhold i samfunnet. Rask handling på mange nivåer, både internasjonalt og nasjonalt, bidro til at ankomsttallene ble kraftig redusert fra desember 2015 (NOU-integrasjon og tillit, 2017, s.11-12).

NOU nevner også at Norge har, historisk sett, vært et etnisk og kulturelt relativt homogent land. Premisser som likestilling og likebehandling er blitt viktig i norsk politikk etter at de sentrale velferdsinstitusjonene kom på plass. Disse premissene kan være utfordrende for personer med bakgrunn fra andre kulturer. Samtidig kan majoriteten være bekymret for at disse forutsetningene er truet. Slike spørsmål vekker sterkt engasjement i det norske samfunnet, og har skapt mange politiske debatter (NOU-integrering og tillit, 2017, s.12).

Denne oppgaven tar for seg i hovedsak ufrivillige migranter, altså flyktninger. Men jeg vil også bruke begreper som innvandrer, fremmedkulturelle og personer med flerkulturell

bakgrunn. Dette fordi informantene i undersøkelsen forteller mest om flyktninger fra asylmottaket, men de nevner også andre innvandrere i kommunen.

1.5 Kulturskolens samfunnsoppdrag

De kommunale kulturskolene har en viktig rolle i det norske opplæringssystemet og i det lokale kulturlivet. Kulturskolene har eksistert siden 1960-tallet og har hatt en sterk utvikling og vekst fram til i dag. Landets kommunale kulturskoler har i dag rundt 125 000 elevplasser.

Kulturskolens samfunnsoppdrag er forankret i Opplæringsloven paragraf § 13-6:

”Alle kommunar skal aleine eller i samarbeid med andre kommunar ha eit musikk- og kulturskuletilbod til barn og unge, organisert i tilknytning til skoleverket og kulturlivet elles” (1997).

(Rammeplan kulturskolen, 2012, s.2)

Samarbeidet med skoleverket knytter kulturskolens oppdrag sammen med grunnskolens målsetting:

”Opplæringens mål er å utvide barn, unges og voksnes evner til erkjennelse og opplevelse, til innlevelse, utfoldelse og deltakelse” (Læreplanverket Kunnskapsløftet, 2006).

(Rammeplan kulturskolen, 2012, s.6)

Kulturskolen bygger på et humanistisk menneskesyn og samfunnsverdier som fellesskap, ytringsfrihet, menneskeverd og demokrati. Til grunn ligger et helhetlig menneskesyn og en idé om at alle mennesker har formsans og uttrykksbehov som kan utvikles gjennom opplæring.

Kulturskolens formål er blant annet å gi opplæring av høy faglig og pedagogisk kvalitet til *alle* barn og unge som ønsker det. Målet med opplæringen er å lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstneriske uttrykk. Opplæringen skal også bidra til barn og unges danning, fremme respekt for andres kulturelle tilhørighet, bevisstgjøre egen identitet, bli kritisk reflekterende og utvikle egen livskompetanse.

Det norske samfunnet består av mange ulike befolkningsgrupper og det er stor variasjon av kulturelle uttrykk. Kulturskolen har som mål å gjenspeile mangfoldet gjennom et bredt sammensatt tilbud i opplæringen, når det gjelder undervisning, formidling og skapende virksomhet (Rammeplan kulturskolen, 2012, s.7-8).

Rammeplanen for kulturskolen heter ”*Mangfold og fordypning*” og Norsk kulturskoleråds visjon er: ”*Kulturskole for alle*”. Kulturskolen skal altså ivareta et rikt mangfold, bredde og talent. Kulturskolen må også videreutvikle et større mangfold i tilbudet for å bedre rekruttering av barn og unge med forskjellig kulturell bakgrunn (Rammeplan, 2012, s.2).

Ut i fra dette tror jeg at kulturskolen kan være en god arena for å inkludere *alle*, uansett bakgrunn eller motivasjon for deltagelse. Dette fordi kulturskolen skal både styrke kulturell utfoldelse i samfunnet, men også fremme respekt for andres kulturer.

1.6 Ås kulturskole

Kulturskolen i Ås er en skole for opplæring og utfoldelse for barn og unge mellom 2-20 år innen musikk, teater, dans og visuelle kunsthøgskole. Målgruppen er hovedsakelig elever i grunnskolen og videregående skole. Kulturskolen har til en hver tid flere prosjekter til nytte for elever og befolkningen i kommunen (Kulturskolen i Ås, 2015).

Våren 2017 mottok Ås ”Årets kulturskolekommune 2017” (Kulturskolen i Ås, 2017). Prisen ”Årets kulturskolekommune” utdeles av Norsk kulturskoleråd. Den tildeles kommuner som gjennom sin kulturskolevirksomhet viser at de prioriterer tilbudet særlig høyt, samtidig som de kan tjene som foregangskommuner overfor andre (Norsk kulturskoleråd, 2017).

Om årets prisvinner sier juryen blant annet følgende:

Årets kulturskolekommune 2017 har gjennom sin kulturskole utviklet et flerkulturelt tilbud som er fremhevet som nasjonalt eksempel, blant annet Utdanningsdirektoratet og Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen. Et særskilt trekk ved Ås er arbeidet med inkludering har foregått systematisk over mange år. Blant annet er det etablert et eget internasjonalt kultursenter, som driftes av kulturskolen.

(Norsk kulturskoleråd, 2017)

Ås internasjonale kultursenter er en fast del av kulturskolen, og er en åpen flerkulturell aktivitetsarena (Kulturskolen i Ås, 2015). Det hele startet med et prosjekt i 2009 som tok utgangspunkt i de utfordringene kommunen hadde på det flerkulturelle området. Dermed ble ”Ås internasjonale kultursenter” etablert. Kultursenteret har som mål å være et ressurscenter for det internasjonale samfunnet i Ås kommune (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.2).

1.7 Ås internasjonale kultursenter

Ås internasjonale kultursenter er et prosjekt i regi av kulturskolen. Prosjektet ble etablert i 2009, i forbindelse med at asylmottaket på Ås, Bjørnebekk, utvidet fra 150 til ca. 200 beboere. De fikk derfor et enda større behov enn tidligere for integrerende tiltak i kommunen. Det er viktig for asylmottaket at barn, unge og voksne kommer seg ut til aktiviteter sammen med andre. Ås internasjonale kultursenter ønsker å stimulere til større kulturdeltagelse blant beboerne på asylmottaket. Ås internasjonale kultursenter har nå eksistert i flere år, og er blitt et fast tilbud i kommunen (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.23).

Ås kommune har også et stort antall innbyggere fra hele verden som er tilknyttet Norges Universitet for Miljø og Biovitenskap (NMBU). En av målsetningene til prosjektet er at senteret for internasjonal kultur også skal være en felles møteplass for studenter og lærere på NMBU. Ås internasjonale kultursenter skal altså være en arena for personer fra de ulike internasjonale miljøene, uansett sosial bakgrunn og livssituasjon (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.2).

Målet til kultursenter er følgende:

Kulturskolen skal som et ledd i utviklingen mot å bli et kommunalt ressurscenter for skole og kultur utvikle sin kompetanse om det flerkulturelle perspektivet, og utvide sitt tilbud til å være en undervisningsinstitusjon, en aktivitetsarena og et informasjonsorgan for det internasjonale samfunnet i Ås kommune. En slik utvikling skal skje i samarbeid med asylmottaket, voksenopplæringscenteret, NAV, skoler, barnehager og frivillige organisasjoner.

(Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.3).

Målet til Ås internasjonale kultursenter beskriver relevansen for denne oppgaven.

Dette fordi jeg ønsker å finne svar på hvordan og hvorfor kulturskolen kan være et ressurscenter for å utvikle kompetanse når det gjelder det flerkulturelle, samt være en aktivitetsarena for det internasjonale samfunnet.

Når det gjelder finansiering av kultursenteret må de selv søke om midler. I september 2009 søkte kulturskolen i Ås om prosjektmidler fra Kunnskapsdepartementet. Kulturskolen mottok kr 350 000 fra departementet i støtte til prosjektet. Finansieringen har senere kommet fra Utdanningsdirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Inkluderings- og mangfoldsdirektoratet, Akershus fylkeskommune, Sparebankstiftelsen DNB og noen andre bidragsytere. Prosjektet er utpekt av Utdanningsdirektoratet til å være ett av de 12 nasjonale utviklingsprosjektene for kulturskoler, og er av ”nasjonal interesse” (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.3-4).

Ifølge Ås internasjonale kultursenters informasjonsskriv er det er underrepresentasjon av elever som ikke er etnisk norske i kulturskolen. Årsakene kan være språkproblemer, lite informasjon, økonomi, en generell utrygghet og manglende kjennskap til samfunnet. Kultursenteret har derfor jobbet med å tilby ulike undervisningstilbud i kulturskolen for denne målgruppen. De har bistått med ordinære elevplasser på individuelle og gruppetilbud, deltagelse i kulturskolens forskjellige prosjekter og spesielt tilpassede tilbud til innvandrerne i kommunen. For å rekruttere elever har tilbudene vært redusert i pris eller helt gratis. I tillegg har kultursenteret en egen nettside hvor informasjonen er tilgjengelig på flere språk (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.4).

Ås internasjonale kultursenter har aktiviteter som går over tid og faste kulturdager i løpet av året.

Aktiviteter som går over tid er: Åpne verksteder, skole, barnehage, egne elevplasser, arbeidsfremmende tiltak og forebyggende arbeid.

Faste kulturdager er: Internasjonal kulturuke, karneval, internasjonal festdag, barnas verdensdag, fargerike Ås og HAV (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.5).

Internasjonal festdag

I forbindelse med et nyoppusset kulturhus i 2012 ble det arrangert en internasjonal festdag. Det var et samarbeid mellom fritidsklubbene, Bjørnebekk asylmottak og kulturhuset. Arrangementet er blitt en årlig tradisjon med forskjellige tema hvert år. Det tilbys gratis verksteder, fortellerstunder og utstillinger i hele huset. Det er også innslag på scenen med

dans, teater og musikk. I tillegg er det en kafe som byr på gratis mat fra ulike land (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.7).

Barnas verdensdag

Det er opprinnelig Rikskonsertene som står bak arrangementet barnas verdensdag, som har vært arrangert i Oslo i over 10 år. I 2008 ønsket Rikskonsertene å få arrangementet ut til flere kommuner, og på FN-dagen 24 oktober 2010 ble barnas verdensdag, for første gang, arrangert i Ås. I etterkant har dette blitt et årlig arrangement.

Barnas verdensdag er også blitt et årlig arrangement. Det er tilrettelagt for store og små og har et variert program fra ulike kulturer, sjangre og kunstformer. Aktiv deltagelse fra publikum, samt aktiviteter som barn og unge kan gjøre sammen med hele familien, blir vektlagt. Alle utøverne er profesjonelle, og aktivitetene er gratis. Kultursenteret har jobbet for å involvere flest mulig fra det flerkulturelle miljøet. De hjelper til med å planlegge og gjennomføre arrangementet. Rundt 100 frivillige fra lokalsamfunnet bidrar hvert år under selve gjennomføringen av dagen (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.9).

Fargerike Ås

Fargerike Ås er et prosjekt hvor deltagerne utforsker de kulturene som finnes i lokalsamfunnet. Gjennom åpne workshops blir det brukt god tid til å lokke fram sang, dans og rytmer fra de forskjellige kulturene. Deltagerne utforsker sine røtter, kulturarv og bakgrunn. Det blir i tillegg brukt tradisjonell norsk folkemusikk og annen norsk musikk i prosjektet. Fargerike Ås er et møte med menneskers historier om hvem de er og hvor de kommer fra, og dette synliggjøres gjennom musikk og dans.

Tilbudet er et gratis for alle deltakerne. Kultursenteret får med seg deltakere fra asylmottaket og skolene. Etter ukentlige øvinger settes det til slutt opp som en profesjonell forestilling. Her kan alle deltagerne vise fram litt av sin egen kultur med stolthet (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.13).

HAV

HAV er ikke en forkortelse for noe, men et symbol på: "Et HAV av muligheter". HAV er et kunst- og formidlingsprosjekt, hvor det overordnede formålet er å jobbe aktivt for det flerkulturelle miljøet i kommunen. Det er også et viktig mål å dempe fremmedfrykt.

Prosjektet bruker kunst og kulturaktiviteter som et virkemiddel for å vise mangfoldet i lokalsamfunnet. HAV er et samarbeidsprosjekt mellom Ås internasjonale kultursenter, Ås kulturhus, initiativgruppen og andre som ønsker å bidra. Førstnevnte er hovedarrangør.

I tillegg er det en sosial møteplass for kunst- og kulturopplevelser. Arrangementene skal inneholde et høyt kunstfaglig nivå, med profesjonelle og amatører. Prosjektet benytter seg av kunst, journalistisk dokumentasjon (tekst, bilder og video), foredrag, forskning og sosiale samlinger. Disse ”verktøyene” benyttes til å formidle informasjon til lokalbefolkningen om dagens flyktningsituasjon og integreringsprosesser (Ås internasjonale kultursenter, 2016, s.8).

Kapittel 2 Metode

2.1 Valg av forskningsdesign

Ifølge Thagaard gir problemstillingen retningslinjer for prosjektets forskningsdesign. Planlegging av prosjektet innebærer valg av metode, utvalg og analyseopplegg som er relevant i forhold til problemstillingen, og som er gjennomførbart innenfor den tidsramme og det budsjettet prosjektet har til rådighet (Thagaard, 2013, s.49).

Jeg har valgt å fokusere på et intensivt forskningsdesign. Dette innebærer å gå i dybden på et fenomen, og dermed få en detaljert og grundig forståelse av tema. Slike studier er ”virkelighetsnære”. Det betyr at undersøkelsen tar utgangspunkt i dem som blir studert, deres forståelse og den konteksten de inngår i (Jacobsen, 2015, s.89-92).

Gjennom et intensivt forskningsdesign ønsker jeg derfor å utforske hvordan og hvorfor kulturtilbud og integrering kan brukes som en integreringsmetode.

Jeg har gjennomført en casestudie. Dette innebærer et studie av én eller noen få undersøkelsesenheter (Jacobsen, 2015, s.97).

Prosjektets design inneholder fire retningslinjer. Den skal beskrive *hva* undersøkelsen skal fokusere på, *hvem* som er aktuelle deltagere, *hvor* og *hvordan* undersøkelsen skal utføres. Metodisk design inneholder altså den faglige konteksten for en beskrivelse av undersøkelsen hvem, hva, hvor og hvordan (Thagaard, 2013, s.54-55).

Hva

Ut i fra min problemstilling skal min undersøkelse fokusere på kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle. Jeg vil se på hvilke integrasjonsstrategier som brukes, og hvordan kulturtilbud kan anvendes som metode i dette arbeidet. I tillegg ønsker jeg å se på hvorfor det er viktig med kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle. Grunnen til at jeg vil trekke fram kulturskolen som et eksempel på en god integreringsarena, er fordi jeg får inntrykk av at den er opptatt av å åpne opp for nye medlemmer. Kulturskolen skal ivareta mangfoldet i samfunnet, og være tilgjengelig for *alle*.

Hvem

Kvalitative studier baserer seg på *strategiske utvalg*. Det betyr at jeg må velge intervjupersoner som har egenskaper og kvalifikasjoner som er relevant til problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiver (Thagaard, 2013, s.60-61).

Jeg skulle i utgangspunktet holde 12-15 intervjuer. Jeg avsluttet intervjuprosessen etter 11 intervjuer. Dette fordi jeg måtte ta hensyn til tidsaspektet når det gjaldt innleveringsfristen til oppgaven. Jeg har derfor et utvalg på 11 informanter i denne studien. Informantene består av ledere, lærere og instruktører i Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter. Jeg fikk kontakt med informantene gjennom ledelsen i kulturskolen. Alle informantene hadde ledet eller jobbet ved Ås internasjonale kultursenter. Det var viktig for meg at informantene hadde erfaring med kultursenteret. Dette fordi jeg ønsker å finne svar på hvordan og hvorfor bruke kulturtilbud som integreringsmetode.

Hvor

Organisasjonen jeg har undersøkt er Ås kulturskole. Grunnen til at jeg valgte Ås kulturskole er fordi de jobber svært målrettet med kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle. Ås internasjonale kultursenter er et konkret tiltak når det gjelder å bruke kulturaktiviteter som en integreringsmetode.

Hvordan

Jeg har gjennomført en casestudie. Det innebærer å studere mye informasjon om få enheter eller *cases*. Casestudier kan deles inn i tre kategorier: *Instrumental case studies*, *collective case studies* og *intrinsic case studies*.

”Instrumental case studies” er å utforske et fenomen ved å studere én enkelt enhet. Forskerens primære interesse er å studere et fenomen, og enheten representerer det empiriske grunnlaget for å utvikle en forståelse av fenomenet.

”Collective case studies” innebærer å studere et fenomen ved å utforske flere enheter.

Utvalget av disse enhetene er rettet mot å gi en mer utdypende forståelse av fenomenet.

”Intrinsic case studies” kjennetegnes ved at det er enheten i seg selv som representerer fokus for analysen (Thagaard, 2013, s.56).

I mitt tilfelle skal jeg utforske et fenomen ved å studere én enkelt enhet. Altså skal jeg gjennomføre en ”instrumental case studie”, for å undersøke kulturtilbud som integreringsmetode av fremmedkulturelle.

2.2 Valg av metode

Ifølge Thagaard er det flere ulike forskningsmetoder. To av dem er: *kvalitativ* og *kvantitativ metode*. Forskjellen mellom de to metodene er at kvalitative metoder går i dybden på et fenomen og vektlegger betydning, mens kvantitative metoder vektlegger utbredelse og antall. Kvantitative studier omfatter store utvalg, mens kvalitative studier gir informasjon om få enheter (Thagaard, 2013, s.17).

Jacobsen forteller også om en vesentlig forskjell mellom de to forskningsmetodene. Kvalitative metoder opererer med språk og handlinger, mens kvantitative metoder samler inn informasjon med talldata. Videre forteller han at de to metodene er like gode, men egner seg til å belyse ulike spørsmål (Jacobsen, 2015, s.125).

Jeg har undersøkt hvordan kulturtilbud kan brukes som et virkemiddel i arbeidet med integrering av flyktninger og innvandrere. For å samle inn data analysen skal bygge på har jeg benyttet kvalitativ metode med individuelle intervjuer.

Jeg har valgt en *kvalitativ tilnærming* til min oppgave. Dette fordi jeg ønsker å oppnå bedre forståelse og innsikt i arbeidet med kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle. Intervju og deltagende observasjon er de to mest brukte fremgangsmåtene innenfor kvalitative metoder, og egner seg til å få fram personers opplevelser, synspunkter, livssituasjon og erfaringer (Thagaard, 2013, s.13).

Siden jeg hadde et intensivt forskningsopplegg, altså med få enheter og et begrenset antall respondenter valgte jeg å samle inn data via intervjuer gjennomført ansikt til ansikt. Det var viktig for meg å fokusere på hvordan informantene kunne kaste lys over oppgavens tema: Kulturtilbud som metode for integrering av fremmedkulturelle. Min utvalgsstrategi var som tidligere nevnt å intervju ledere, lærere og instruktører.

Thagaard forteller om forholdet mellom *systematikk* og *innlevelse*, som for øvrig er bokens tittel. Ifølge henne refererer begrepene til to sentrale aspekter ved kvalitativ forskning. *Innlevelse* omhandler det å sette seg inn i situasjonen til dem vi studerer. På den måten oppnår man bedre forståelse, åpenhet og kontakt i forskningsprosessen. *Systematikk* kan knyttes til hvordan man forholder seg til fremgangsmåter i undersøkelsene. Det er viktig å foreta grundige og omfattende vurderinger i tilknytning til innsamling av data. Likevel har systematikk en motpol som innebærer *spontanitet*. Det betyr at ideer til fremgangsmåter og fortolkninger av materialet kan komme uventet. På den måten kan man si at den kvalitative forskningsprosessen kjennetegnes både ved systematikk og spontanitet (Thagaard, 2013, s.15).

2.3 Intervju som datainnsamlingsmetode

Ifølge Thagaard gir intervjuer et godt grunnlag for å få innsikt i personers erfaringer, tanker og følelser. Intervjuer gir fyldig informasjon om hvilke synspunkter og perspektiver informantene har på temaer som blir tatt opp i intervjusituasjonen (Thagaard, 2013, s.95).

Det å foreta individuelle intervjuer er tidkrevende. Et intervju kan fort ta mellom en og to timer. Dessuten må undersøkeren bruke tid til å administrere det enkelte intervjuet, som for eksempel møtetidspunkt.

Individuelle intervjuer får fram den enkeltes informantens holdninger og oppfatninger, uten at det tas hensyn til den sosiale sammenhengen. Dette er det viktig å ta hensyn til med tanke på gyldigheten av funnene.

Åpne individuelle intervjuer egner seg godt til å få fram enkeltindividers fortolkning av et fenomen. Vi avklarer den enkeltes forståelse, hva slags mening som legges i ulike forhold (Jacobsen, 2015, s.146-147).

2.4 Valg av informanter

Da jeg hadde bestemt meg for å bruke Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter som case for denne oppgaven, startet arbeidet med å finne informanter.

Jeg tok kontakt med kulturskolen i mars 2017. Responsen var positiv, og jeg var i møte med ledelsen i kulturskolen mai 2017. I etterkant av møtet ble vi enige om en liste over aktuelle informanter til intervjuene. Utvalget til intervjuene er ledere, lærere og instruktører ved Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter. På grunn av at sommer og ferietid var rett rundt

hjørnet for kulturskoleansatte måtte intervjuene vente til høsten. I midten av september 2017 sendte jeg ut informasjonsskriv/samtykkeskjema til de aktuelle informantene. Responsen var vellykket, og jeg gjennomførte 11 intervjuer i løpet av september og fram til midten av oktober.

2.5 Validitet og reliabilitet

Ifølge Jacobsen kan vi også bruke begrepene gyldighet (validitet) og pålitelighet (reliabilitet). Det er viktig i en undersøkelse å være nøye på gyldigheten og påliteligheten til forskningsresultatene. Det betyr at man må forholde seg kritisk til kvaliteten på de innsamlede data (Jacobsen, 2015, s.227-228).

Jacobsen beskriver to ulike former for validitet (gyldighet): intern gyldighet og ekstern gyldighet.

Intern gyldighet gjelder spørsmålet om det er samsvar mellom virkeligheten og forskerens beskrivelse av denne virkeligheten. Dette kalles *validering*. Jacobsen deler intern gyldighet inn i tre nivåer: Virkelighet (1), studieobjekt/data (2) og forsker/funn (3). Utgangspunktet er at forskeren ønsker å beskrive en virkelighet (1) som ikke er direkte observerbar. For å kunne samle inn data må forskeren samle inn data fra noen studieobjekter (2). Deretter må forskeren spørre seg selv om studieobjektene faktisk har gitt en sann beskrivelse av virkeligheten. Det andre spørsmålet er knyttet til hvorvidt forskerens fortolkning av data (2) er riktig. Til slutt er det viktig å finne ut om de funn (3) og konklusjoner forskeren trekker, faktisk gjenspeiler virkeligheten (Jacobsen, 2015, s.228-229).

Jacobsen stiller spørsmålet: Gir studieobjektene en sann representasjon av virkeligheten? Det innebærer at det er viktig å reflektere godt over det studieobjektene sier og gjør. Dette fordi mennesker ofte verken kan eller vil avsløre virkeligheten. Som forsker bør vi være alltid stille kritiske spørsmål til om de valgte kildene er de rette (Jacobsen, 2015, s.229).

Når det gjelder intern gyldighet, er det også viktig å vurdere kildenes *nærhet* til fenomenet som skal belyses. Det er forskjell på førstehåndskilder og andrehåndskilder. Førstehåndskilder betyr at informantene refererer til hendelser og opplevelser de selv har vært med på. Andrehåndskilder betyr at informantene gjengir noe andre har fortalt dem. Den sistnevnte

kilden kan medføre at informasjonen vris i større grad enn hvis vi får informasjonen direkte fra en førstehåndskilde.

Jacobsen forteller at det også er nødvendig å se på kunnskapen de aktuelle informantene har om fenomenet. Naturligvis vil vi stole mer på en informant som har mye erfaring og kunnskap om tema (Jacobsen, 2015, s.230).

Ekstern gyldighet gjelder spørsmålet om undersøkelsen er overførbart til andre enheter. Det omhandler hvorvidt forskeren kan *generalisere* til andre enheter i den samme casen som hun/han studerer. Forskeren kan derfor stille spørsmålet: Vil det jeg finner i denne organisasjonen, også gjelde for andre organisasjoner? For å kunne generalisere er undersøkelsen avhengig av to forhold: Antall enheter og hvordan enhetene er valgt ut (Jacobsen, 2015, s.237-238).

Ifølge Jacobsen omhandler dette for eksempel hvor mange intervjuer eller observasjoner en kvalitativ studie bør inneholde. Det er viktig å oppnå et ”metningspunkt”. Det betyr at forskeren har ”funnet det som er å finne”. Det bidrar til at det er større sannsynlighet for at forskeren kan generalisere og overføre sine funn til andre enheter (Jacobsen, 2015, s.238).

Ifølge Thagaard kan reliabilitet, eller pålitelighet, knyttes til hvorvidt forskningen er gjennomført på en tillitsvekkende og troverdig måte (Thagaard, 2013, s.201).

Jacobsen påpeker at de som undersøkes kan bli påvirket av forskeren, og omvendt. Omtrent alle typer undersøkelser vil utsette respondentene for stimuli og signaler. Respondentene blir påvirket av intervjueren. Dette kan føre til at resultatene blir like i alle intervjuene (Jacobsen, 2015, s.241-243).

Videre forteller Jacobsen at det kan være forskjell på om intervjuobjektene har hatt tid til å forberede seg på intervjuet, eller ikke. Det finnes ingen klare svar på hvordan ulike forhold påvirker forskningsresultater. Derfor er det viktig at den som forsker reflekterer og diskuterer hvordan forholdene kan påvirke resultatene (Jacobsen, 2015, s.244).

I etterkant av 11 intervjuer har jeg innhentet mye informasjon. Når det gjelder intern gyldighet, formulerte jeg ingen hypoteser i forbindelse med denne undersøkelsen. Dette fordi det er et tema vi vet relativt lite om. Av samme grunn gav jeg heller ingen beskrivelse av virkeligheten til informantene i forkant av intervjuene. Likevel gjorde jeg meg noen tanker rundt tema på bakgrunn av mine egne erfaringer som danselærer.

Det var først og fremst informantene som hadde nærhet til fenomenet: Kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle. Alle informantene hadde mye kunnskap og erfaring med tema. Ut i fra dette kunne jeg stole på svarene jeg fikk. Likevel var informantene i stor grad andrehåndskilder når det gjaldt spørsmål tilknyttet flyktninger og innvandrere. Med det mener jeg at informantene snakket på vegne av flere fremmedkulturelle, spesielt beboerne på asylmottaket i Ås. Dersom jeg hadde intervjuet beboerne selv, ville kanskje svarene ha vært noe annerledes. Når det er sagt var informantene førstegangskilder når det gjaldt spørsmål tilknyttet erfaringer med prosjekter og undervisning i kulturskolen.

Når det gjelder ekstern gyldighet, har jeg undersøkt bare én enhet, altså Ås kulturskole. I tillegg har jeg kun gjennomført 11 intervjuer. Det ble sånn på grunn av ressursmessige årsaker, samt tidsaspektet til oppgaven. Et lite utvalg begrenser generaliserbarhet av undersøkelsen og grunnlag for å overføre funn til andre enheter.

Jeg valgte å ikke sende ut intervjuguiden i forkant av intervjuene. Dette fordi jeg ønsket at informantene skulle svare mer spontant på spørsmålene, og for å unngå at de svarte det jeg ”ville høre”. Likevel var det flere av informantene som svarte noe likt på spørsmålene. Dette kan være fordi de deler samme erfaringer, og er nære kollegaer. Men det var variasjon i svarene til informantene, og jeg kan trekke noen konklusjoner rundt kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle ut i fra informantenes svar på intervjuene.

Oppsummert kan det slås fast at undersøkelsen har høyere intern gyldighet enn ekstern gyldighet. Informantene har mye kunnskap og erfaring med fenomenet, og er til å stole på både som førstehåndskilder og andrehåndskilder. Jeg synes at informantene svarte spontant på spørsmålene, og flere var kritiske og ærlige i sine besvarelser. Ut i fra dette vil jeg påstå at undersøkelsen er nokså pålitelig. Det er viktig å påpeke at flere svarte mye av det samme. Dette kan være på grunn av at de deler samme erfaring og arbeidsplass. Grunnet få intervjuer som alle er gjennomført på samme enhet er imidlertid generaliserbarheten, og dermed ekstern validitet av resultatene usikker.

2.6 Etikk

Jacobsen informerer om at samfunnsvitenskapelige undersøkelser får konsekvenser, både for dem som blir undersøkt og for samfunnet. Derfor er det viktig at forskeren planlegger godt, og tenker nøye gjennom hvordan undersøkelsen skal gjennomføres (Jacobsen, 2015, s.45).

Ifølge Jacobsen er det en rekke etiske og praktiske sider ved et undersøkelsesopplegg. Når det gjelder forholdet mellom forsker og informantene er det viktig med samtykke. Forskeren må lage et informasjonsskriv/samtykkeskjema hvor det informeres om undersøkelsens mål og hensikt og hvordan data skal benyttes. Det er viktig at forskeren understreker at det er frivillig å delta, og at informantene kan trekke seg når som helst, uten forklaring. I tillegg er det viktig å informere respondentene om anonymitet eller ikke-anonymitet. Forskeren har også meldeplikt og må sende søknad til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (Jacobsen, 2015, s.47-51).

Jeg utarbeidet et informasjonsskriv/samtykkeskjema og sendte det på e-post til informantene i forkant av intervjuene (se vedlegg 1). De bekreftet om de ønsket å delta ved å svare på e-posten. Da jeg traff dem i Ås, skrev de under på informasjonsskrivet/samtykkeskjema. Jeg var tydelig på at det var frivillig å delta, og at informantene kunne trekke seg når som helst, uten forklaring. I tillegg minnet jeg dem på at de skulle være anonyme. Det var viktig for meg å være nøye på disse formelle kravene. Dette fordi jeg opplever at det bidrar til tillit mellom informanten og meg selv. Det kan muligens føre til en bedre intervjusituasjon og mer utfyllende besvarelser.

Når det gjelder meldeplikt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, søkte jeg i god tid og fikk godkjenning i september 2017. Jeg videresendte godkjenningen til ledelsen i Ås kulturskole.

Kapittel 3 Teori

3.1 Teoretiske perspektiver på integrering

Det blir brukt flere begreper i forbindelse med integrering. Ifølge Salole er det fire strategier som immigranter kan møte i et nytt samfunn. Disse integrasjonsstrategiene er følgende: Assimilering, segregering, marginalisering og integrering (Salole, 2013, s.107). Andre aktuelle begreper i integreringsdebatten er kultur, mangfold og inkludering.

Det finnes også to motpoler i integreringsdebatten: *etnosentrisme* og *kulturrelativisme*. *Etnosentrisme* handler om at man setter egen gruppes forståelse i sentrum. Man ser på egen måte å leve på som bedre enn andres. Det motsatte er *kulturrelativisme* som innebærer at man ikke rangerer kultur etter kvalitet. Det ene er ikke bedre enn det andre, altså anser man alle kulturer som forskjellige, men likeverdige (Freng, 2016, s.24).

Videre forteller Freng at det er viktig å mestre det å bevege seg mellom disse to ytterpunktene, altså etnosentrisme og relativisme. Dersom vi kun ser ting ut fra egen bakgrunn, blir det vanskelig å verdsette andres kultur (Freng, 2016, s.26-27).

Kultur

Begrepet kultur har sin opprinnelse i det latinske verbet *colere*, som betyr å dyrke (Båtnes & Egden, 2012, s.238). Kultur er et av de mest sentrale begrepene innenfor det flerkulturelle feltet, men hva mener vi egentlig med det? Det finnes over 200 forskjellige forståelser av begrepet (Båtnes & Egden, 2012, s.238-239). Ut i fra dette er det nesten umulig å vite hva folk legger i begrepet, men jeg vil uansett se litt nærmere på det.

Kultur er motparten til natur. Mens kultur er dyrket, formet og menneskeskapt, er natur på den andre siden, det ville, det naturlige og litt ustyrlige. Kultur innebærer normer, verdier og spilleregler for samhandling innenfor en gruppe. Det handler også om atferdsmønstre og kommunikasjonsmønstre. Kultur kan oppleves som noe stabiliserende i et samfunn, og noe vi ønsker at generasjonene etter oss skal ivareta (Båtnes & Egden, 2012, s.239).

Ifølge Sand er kultur alt det vi *lærer*, i motsetning til det som er medfødt, eller det som er natur. Hun forteller om en *verdiorientert* og en *beskrivende* definisjon av begrepet kultur. Den verdiorienterte måten å bruke ordet på, kommer fra begrepets opprinnelse, nemlig å dyrke eller foredle. For eksempel snakker skolen i dag om å overføre den norske kulturarven. Da

tenkes det blant annet på våre store forfattere og kunstnere, altså blir det en slags målestokk for *kvaliteten* på kulturen. I den beskrivende definisjonen av begrepet kultur setter man ikke opp en målestokk for hva som er bedre eller mindre bra. Den beskrivende versjonen består av ideer, verdier, regler, normer, koder og symboler som mennesker overtar fra tidligere generasjoner, og som de ønsker å bringe videre til neste generasjon (Sand, 2008, s.52-53).

Assimilering

Begrepet assimilering kommer fra latin og betyr å smelte sammen og gjøre lik. Dette forklarer i grunnen godt hvordan assimilering fungerer. Kort forklart: “Kom som dere er, men bli som oss” (Båtnes & Egden, 2012, s.221).

Assimilasjon skjer når etniske minoriteter tilpasser seg en dominerende majoritetskultur. Den norske sosiologen Grete Brochman (2002) forklarer assimilasjon som er prosess hvor *”individet vokser inn i et gitt kulturelt fellesskap, og gradvis tilegner seg dette fellesskapets normer og verdier til individets normer ikke kan skilles fra samfunnet”*.

Assimilering har en autoritær betydning, og de fleste forbinder det med noe negativt. Assimilering handler om å skape et kulturelt homogent samfunn, uten fokus på mangfold (Ødegård, 2010, s.30).

Det finnes innvandrere og flyktninger som uttaler at de ønsker å fjerne seg fra den bakgrunnen de kommer fra, og assimileres inn i det norske samfunnet. Dette er tankevekkende. Minner norsk integreringspolitikk om assimileringpolitikk? Er det slik at vi ikke klarer å håndtere forskjeller i dette landet? Det hevdes at Norge er basert på en likhetsideologisk tenkning. Gjør dette noe med vår tenkning om dem som kommer utenifra? (Båtnes & Egden, 2012, s.221-222).

Segregering

Begrepet segregering kommer også fra latin som betyr skilt fra eller utenfor (Båtnes & Egden, 2012, s.250).

Segregering kommer til uttrykk ved at etniske grupper lever i små parallelle samfunn på siden av majoritetssamfunnet (Ødegård, 2010, s.29). Disse parallelle samfunnene forbindes ofte med en gettotenkning. Chinatown i New York er et eksempel på dette. Der er det mulig å leve hele sitt liv uten å kunne et eneste ord amerikansk (Båtnes & Egden, 2012, s.250).

Vi ser tendenser til segregering i Norge også. Mennesker fra samme del av verden bosetter seg i nærheten av hverandre, men spørsmålet er: Kan dette kalles segregering, eller handler det egentlig om et behov for å bo i nærheten av noen vi deler verdier og språk med? Da nordmenn emigrerte til USA, gjorde de akkurat det samme. De bosatte seg der det var andre nordmenn. Kanskje det ligger et innebygget segregeringsbehov i oss alle?

Den negative siden ved segregering er at den hindrer *integrering*. I norsk innvandringspolitikk ligger integreringstanken nær, og segregering motarbeides sterkt av myndighetene (Båtnes & Egden, 2012, s.250-251).

Marginalisering

Ved marginalisering avvises egen og andres kultur (Ødegård, 2010, s.31). Salole forklarer at marginalisering er å miste kontakt med kulturen i både opprinnelses- og det nye bosettingslandet. Eksempler på segregerings- og marginaliseringssymptomer ser vi i flere nordeuropeiske land. Debatten om bydeler styrt av sharialover i London er et nærliggende eksempel. Gatedemonstrasjonene i Frankrike og England samt uro og vold i innvandrertette bydeler i Sverige er andre eksempler (Salole, 2013, s.108).

Integrering, integrasjon og inkludering

Integrering kommer fra verbet integrere som betyr å fullstendigjøre eller å innpasse (Båtnes & Egden, 2012, s.237). Integrasjon beskrives som ”den gylne tredje vei” mellom atskillelse (segregering) og utvisking (assimilering)”.

Integrasjon oppnås når individer eller grupper balanserer forholdet mellom opprettholdelse av egen kulturell identitet, samtidig som de søker å delta i deler av storsamfunnets nettverk (Ødegård, 2010, s.30-31).

Integrering innebærer en tilpasning for majoritet og minoritet. Begge parter må gi og ta. En av utfordringene ved integrering er at det ikke finnes noen fasit for når en person er tilstrekkelig integrert. Er det majoriteten eller minoriteten som avgjør når en person er integrert?

Introduksjonsprogrammet er en del av denne prosessen. Det gir nyankomne to års opplæring i norsk språk og kultur. I etterkant av disse to årene skal de nyankomne enten være i arbeid eller utdanning. Med andre ord: De skal ha falt på plass i det norske samfunnet. Dette målet kan virke uoppnåelig for mange som kommer til Norge. Grunnen kan være at mange har med

seg store traumer som hindrer læring og konsentrasjon, eller fordi de er analfabeter (Båtnes & Egden, 2012, s.237-238).

Kjeldstadli hevder at integrering som betegnelse på målsettinger for offentlig politikk har også blitt kritisert. Dette fordi mange mener at integreringspolitikken inneholder flere krav om assimilering. I tillegg er det blitt sagt at tanken om integrering har vært ensidig. Forandringene skal bare gå én vei, altså flertallet ventes ikke å endre seg på noe punkt (Kjeldstadli, 2008, s.106-107).

Ifølge Sand skal integrering være en toveisprosess. Hun mener også at den offentlige integreringsdebatten er noe preget av assimilering. Minoritetene skal altså ikke segregere seg, men de skal *helst* kle seg og oppføre seg norsk og overta norske normer og verdier. Mange lykkes i denne tilpasningen, men forskning viser likevel at tvungen eller selvpålagt assimilering over tid, der man gir slipp på egen kultur, er uheldig for selvfølelsen. Mennesket mister noe vesentlig, nemlig følelsen av å ha kompetanse, tilhørighet og stolthet til sin egen kultur (Sand, 2008, s.37).

Salole forteller at det er lett å kjenne igjen de overordnede diskusjonene i den norske innvandringsdebatten. Satt på spissen sier vi ofte at integreringen er *vellykket* når innvandrere viser tegn til assimilering gjennom å beherske språket, ha en avslappet holdning til religion og seksualitet, og entusiasme for skigåing og naturen. Salole forteller videre at når vi diskuterer *mislykket* integrering, pekes det på segregeringstegn som for eksempel begynnende gettoer, innvandrerkvinner som ikke lærer seg norsk og oslo-skolene som har overvekt av barn med innvandrerbakgrunn (Salole, 2013, s.108).

Mange ønsker å benytte begrepet inkludering istedenfor integrering (Båtnes & Egden, 2012, s.237). Utsagnet under forteller at begrepene integrering og inkludering, uten tvil, er svært forskjellige. Det er viktig med en bevisstgjøring rundt disse begrepene, og refleksjon rundt hvordan vi bruker dem.

Oslos varaordfører, Khamshajiny Gunaratnam (2015), forteller i en artikkel fra Aftenposten:

”Integrering er når et barn møter på skolen. Inkludering er der skolen møter barnet”.

(Khamshajiny Gunaratnam, 2015)

Inkludering kommer fra det latinske begrepet *inclūdere*, som egentlig betyr lukket. I våre dager blir verbet inkludere mer anvendt i betydningen å omfatte eller å innbefatte.

Dette fordi de syns inkludering beskriver bedre den prosessen man ønsker skal finne sted. Denne tilnærmingen bygger antagelig på en opplevelse av at integrering ikke er nok. Det må kanskje noe mer til for at personer med flerkulturell bakgrunn skal bli en del av det norske samfunnet?

Det kan dreie seg om viktigheten ved å skille mellom *godkjenning* og *anerkjennelse*. På et formelt plan kan man være godkjent som likeverdig uten å være anerkjent som det. Erfaringer fra flere offentlige etater viser dette. Utdannede mennesker med ikke-norsk etnisk bakgrunn har større vansker med å få jobb og karrieremuligheter enn etnisk norske. Altså blir de ikke *anerkjente* som like gode (Båtnes & Egden, 2012, s.237).

Mangfold

I ordet mangfold ligger betydningen variasjon. På engelsk heter det *diversity*. Tanken med mangfold er at det bør være mulig å være norsk på mange måter, og at norskhet bør inkludere variasjoner (Båtnes & Egden, 2012, s.244).

St.meld. nr.49 (2003-2004) *Mangfold gjennom inkludering og deltagelse* fremmet tanken om at Norge har en mangfoldig befolkning. Meldingen formulerer dette på følgende måte:

Mangfoldet må anerkjennes og vises respekt, ved at ulike behov i befolkningen blir avspeilet i utformingen av offentlige tjenester og samfunnets fellesordninger. Å tilby likeverdige tjenester som tar hensyn til at borgerne kan ha nye og andre behov enn flertallet, er å anerkjenne det nye mangfoldet i praksis.

(Båtnes og Egden, 2012, s.244)

Når det gjelder de forskjellige migrasjonsstrategiene er det integrering, inkludering og mangfold som blir brukt i den offentlige integreringsdebatten. Disse strategiene fokuserer på toveisprosessen. Likevel foregår det uønsket assimilering, segregering og marginalisering.

3.2 Sosial kapital

Begrepet *sosial kapital* har sin opprinnelse i arbeidene til sosiologer som Pierre Bourdieu, Nan Lin og James Coleman. Lin og Bourdieu mener at dersom enkeltpersoner bevisst investerer i sosiale nettverk, kan det gi tilgang til individuelle goder. Coleman la vekt på betydningen av sterke normer og effektive sanksjoner for å få kollektiver til å fungere. En annen sosiolog som er viktig i forbindelse med sosial kapital er Robert Putnam. De

førstnevnte sosiologene framhever det *individuelle* fokuset ved sosial kapital, mens Putnam fokuserer mer på de *kollektive* aspektene ved begrepet.

Putnam er opptatt av å få kollektive handlinger, som alminnelige, dagligdagse sosiale aktiviteter, til å fungere. Med artikkelen "Bowling Alone: America's Declining Social Capital" (1995) vendte Putnam sin interesse mot forfallstendenser i det amerikanske samfunnet. I artikkelen hevder han at den sosial kapitalen er minkende på så å si alle områder, fra sivilt engasjement, sosial samhandling, tillit til andre mennesker til medlemskap i organisasjoner. Fem år senere (2000) skrev Putnam en bok med samme tittel. Den ensomme bowleren, som prydet omslaget på boken, ble et talende symbol på dette forfallet. Artikkelen og boken vekket mye oppsikt i den akademiske verden (Selle & Wollebæk, 2005, s.221-222).

Putnam hevder at eldre generasjoner som har opplevd krig og vanskelige tider, er mer kollektivt orienterte enn de som er vokst opp etter krigen. Den såkalte "generasjon X" er ifølge Putnam mye mer individualistisk. Han mener det er flere grunner til denne utviklingen. TV-en er for eksempel en faktor som har tatt tid og energi bort fra sivilt engasjement. Vi er omringet av "skjermer" dagen lang. Putnam trekker også fram urbanisering, pendling og forstadsliv. Disse faktorene har bidratt til en avskjæring av forholdet mellom arbeidsplass og lokalsamfunn (Selle & Wollebæk, 2005, s.222).

Samfunnsvitenskapelig forskning med utgangspunkt i begrepet *sosial kapital* er i stor vekst. I Norden er interessen for sosial kapital sterkt økende, og begrepet blir oppfattet som svært relevant for forskningen på frivillige organisasjoner, velferdsregimer og demokrati (Selle & Wollebæk, 2005, s.221).

I artikkelen "E pluribus unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century" av Robert Putnam tar han for seg sammenhengen mellom innvandring og sosial kapital med utgangspunkt i et stadig økende mangfold i befolkningen. Putnam hevder vi kan forutse mer og mer mangfold i samfunnet i de kommende generasjonene. Artikkelen er basert på en survey-undersøkelse med utvalg fra hele USA.

Putnam mener at samfunn med høy sosial kapital fører til sunnere oppvekst for barn og unge, høyere utdanning blant voksne og bedre økonomi. Ut i fra dette trekker han fram tre punkter for å utforske utfordringene rundt innvandring, etnisk mangfold og sosial kapital.

Putnams første punkt forteller at som en konsekvens av innvandring, vil etnisk mangfold øke i så og si alle moderne samfunn. Han mener at økt innvandring og mangfold ikke er til å unngå, men at dersom etnisk mangfold er i *balanse*, vil det være en stor sosial ressurs for samfunnet. I det neste punktet hevder Putnam, at i et kortsiktig perspektiv, kan innvandring utfordre fellesskapet i samfunnet og dermed hemme sosial kapital.

Det siste punktet fremhever en svært positiv side av sosial kapital. I et langsiktig perspektiv kan det føre til vellykkede, integrerte samfunn hvor fellesskap og samhørighet er viktig.

Putnam oppsummerer det siste punktet med: Den sentrale utfordringen for moderne mangfoldige samfunn er å skape en ny, bredere følelse av "oss" (Putnam, 2007, s.137-138). Putnam forteller at dersom vi lever i et samfunn med ulike kulturer og etnisiteter, vil vi stole mer og mer på hverandre. Han forklarer det med at: Mangfold forebygger etnosentrisme (Putnam, 2007, s.141-142).

Putnam deler sosial kapital inn i tre komponenter: Tillit, nettverk og sivilt engasjement (Selle & Wollebæk, 2005, s.223).

Tillit

Putnam deler tillit inn i tre ulike former: Kunnskapsbasert tillit, partikulær tillit og generalisert tillit.

Kunnskapsbasert tillit innebærer at vi mennesker har et personlig forhold til en person, som vi stoler godt på. Det kan for eksempel være en pålitelig tannlege eller bilmekaniker.

Den andre formen for tillit er *partikulær* eller "tykk". Den oppstår i lukkede sosiale grupper som for eksempel stammer, eller sosiale klikker. De som er på innsiden av en sosial gruppe, viser ofte mistillit til dem som står utenfor. Dette kan føre til en hindring av kollektiv handling mellom mennesker av forskjellig bakgrunn. Dermed kan partikulær tillit skade integrasjon på samfunnsnivå.

Den tredje formen for tillit kaller Putnam for *generalisert* eller "tynn". Generalisert tillit oppstår når mennesker stoler på andre mennesker selv om de ikke er en del av ens umiddelbare krets av nære venner og familie. Denne formen for tillit oppstår ofte i hverdagen. Hverdagslivet inneholder mange små "risikoer", altså må vi ha et minimum av tillit til våre medborgere.

I et moderne samfunn, som er for stort til at vi kjenner alle rundt oss personlig, er det viktig med *generalisert* tillit. Det bidrar til kollektiv handling og et velfungerende demokrati (Selle & Wollebæk, s.223).

Nettverk

Putnam fokuserer på hvordan sosiale nettverk genererer tillit og sivilt engasjement, gjennom direkte samhandling mellom individer. Sosiale nettverk er verdifulle for å oppnå mål både av personlig og samfunnsmessig karakter. Putnam er mest opptatt av sistnevnte, altså det samfunnsmessige.

Putnam skiller mellom to ulike strukturer for nettverk i et sosial kapital perspektiv:

Horisontalitet versus *vertikalitet* eller *maktsymmetri* versus *asymmetri*. Disse to strukturene avgjør hvor effektivt de skaper og sprer sosial kapital.

I et vertikalt eller asymmetrisk nettverk er personer underordnet og handler i samsvar med ordre, og det er ingen gjensidighet i det sosiale forholdet. De underordnede kan derfor ikke sanksjonere den overordnede. Vertikale nettverk er derfor for Putnam til liten nytte i løsningen av kollektive dilemmaer.

Derimot anser Putnam de frivillige organisasjonene som institusjoner med større grad av horisontalitet eller maktsymmetri. I motsetning til familiens primære nettverk danner foreningslivet sekundære nettverk. Sekundære nettverk dyrker samhandling mellom mennesker som man kanskje ellers ikke ville møtt.

Ifølge Putnam er store deler av foreningslivet åpen for utenforstående, og er på den måten brobyggere (*bridging*) i samfunnet. Det motsatte blir bånd som knytter en gruppe enda tettere sammen (*bonding*), og som er skeptiske til dem som står utenfor.

Det er den første typen kontakter som er mest gunstig for dannelsen av generalisert tillit. Jeg skal komme tilbake til begrepene ”*bridging*” og ”*bonding*” senere i oppgaven.

Ideen om brobygging er viktig for kollektiv handling, også mellom mennesker med ulik bakgrunn (Selle & Wollebæk, s.223-224).

Sivilt engasjement

Et samfunn kan ha tillitsfulle borgere med mange horisontale nettverk. Likevel er disse ressursene av liten verdi for et demokrati hvis ikke personene bryr seg om saker som går ut over privatlivet deres. Borgerne må være villige til å delta i diskusjoner og samtaler med mennesker som er annerledes enn dem selv. En kompetent og informert befolkning som

slutter seg til medborgernormer er en forutsetning for at et deltakerdemokrati skal kunne fungere (Selle & Wollebæk, 2005, s.224).

Ifølge Putnam er alle typer foreninger og organisasjoner i prinsippet like verdifulle produsenter av sosial kapital. De fungerer som sosialisering- og læringsarenaer (Selle & Wollebæk, 2005, s.225).

I Skandinavia er det høy sosial tillit og organisasjonsdeltagelse. Det norske organisasjonssamfunnet består av idrettslag, hobbyklubber og nærmiljøforeninger (Selle & Wollebæk, 2005, s.229-231).

Ødegård forteller også at det norske samfunnet har mange frivillige lag, organisasjoner og foreninger. Tettheten opprettholdes av en befolkning som kjennetegnes av at anslagsvis 80 prosent oppgir å være medlem av én eller flere frivillige organisasjoner. Dersom vi legger til grunn alt det frivillige arbeidet i form av dugnader og tillitsvalgsarbeid i idrettslag, korps og velforeninger, plasserer nordmenn seg på Europa-toppen i antall timer (Ødegård, 2010, s.14).

Komponentene henger nøye sammen. Generalisert tillit fører til horisontale nettverk, som igjen fører til sivilt engasjement.

Ut i fra dette forstår jeg det slik at Putnams tre komponenter i sosial kapital er viktige for å bidra til fellesskap og kollektiv handling, også mellom mennesker med flerkulturell bakgrunn.

Videre forstår jeg det slik at foreningslivet og organisasjonssamfunnet er viktige arenaer for sivilt engasjement og kollektiv handling. Kulturskolen kan muligens være en slik arena, altså en møteplass for alle, uansett kulturbakgrunn.

Under neste punkt skal jeg redegjøre for hvordan sosial kapital etableres. Jeg skal derfor fortelle om de to ulike prosessene: bonding og bridging.

3.3 "Bonding" og "bridging"

Ifølge Ødegård handler sosial kapital om enkeltindividers kobling til samfunnslivet, og er grunnlaget for å utvikle engasjerte og integrerte samfunnsborgere. Det er viktig at enkeltindivider deltar i formelle eller uformelle nettverk. Dette fordi det bidrar til å øke den sosiale kapitalen for enkeltindividet, og for samfunnet generelt (Ødegård, 2010, s.12-13).

Som nevnt tidligere i oppgaven, er det ifølge Putnam, ulike nyanser på sosial kapital: bonding (sammenbindende) og bridging (overskridende). Ødegårds forklaring på disse prosessene er følgende:

Bonding

Ødegård forteller at i de nettverkene hvor medlemmene har lik etnisk tilhørighet, alder eller religion, skapes det som betegnes som ”bonding” eller ”sammenbindende” sosial kapital. Disse nettverkene kjennetegnes ved sterke lojalitetsbånd innenfor en relativt homogen gruppe. Ulempen med ”bonding” er at det kan virke ekskluderende overfor andre individer og grupper. Slike innadvendte sosiale nettverk står i fare for å leve sitt eget liv, uten særlig kontakt med andre nettverk utenfor (Ødegård, 2010, s.13).

Bridging

Motsetningen til ”bonding” er ”bridging” eller ”overskridende”. Disse nettverkene åpner opp for nye medlemmer, og danner arenaer for møter mellom mennesker man i utgangspunktet ikke ville vært sammen med. Denne formen for sosial kapital initierer tillit mellom ulike medlemmer uavhengig av kulturbakgrunn. Det er på disse arenaene møter oppstår mellom mennesker man i utgangspunktet ikke ville omgås oppstår (Ødegård, 2010, s.13).

De to kapitalformene må ikke ses på som ene og alene. Det er de nettverkene som håndterer å være *både* sammenbindende og overskridende, som har anlegg til å skape sosial kapital (Ødegård, 2010, s.12-13).

Ifølge Ødegård blir Putnams tilnærming kritisert for ikke å ta høyde for kontekstuelle variasjoner, som politiske, økonomiske og demokratiske forhold når sosial kapital skal forklares. Derfor trekker hun frem en type sosial kapital som utfyller ”bonding” og ”bridging”.

Hun kaller dette for ”linking” eller ”sammenkoblende” sosial kapital, som bringer staten på banen. I motsetning til Putnams vektlegging av frivillige organisasjoner som produsenter av sosial kapital, får nettverkene for eksempel offentlig støtte. Denne metoden peker altså på behovet for offentlig engasjement for å sikre folk tilgang til ressurser som kan hjelpe dem å spille en driftig rolle i lokalsamfunnet (Ødegård, 2010, s.13).

Som jeg har nevnt tidligere, er Norge et samfunn hvor store deler av befolkningen har en deltakelses- og frivillighetskultur. Dette er en kultur som har hatt, og fremdeles har, en dominerende posisjon i folks fritids- og hverdagsliv. Jeg forstår det slik at foreninger og organisasjonssamfunnet er viktige leverandører eller produsenter av sosial kapital. Det er viktig at prosessene i sosial kapital inkluderer ”bonding” og ”bridging”. De to prosessene må, som nevnt ovenfor, ikke ses på som ene og alene.

Ut i fra dette vil jeg nå se på hvordan sosial kapital skapes gjennom arbeidet til kulturskolen.

3.4 Sosial kapital i kulturskolen

Kulturskolen er en opplæringsinstitusjon, og jeg vil derfor gjøre rede for hvorfor jeg tenker kulturskolen kan være en viktig bidragsyter til toveisprosessen i den offentlige integreringsdebatten. Deretter vil jeg se på hvordan kulturskolen kan bidra til sosial kapital i samfunnet.

Mennesker som hører til etniske minoriteter, må forholde seg til to forskjellige kulturbakgrunner. De må lære seg å mestre tilværelsene i begge kulturene. Spørsmål som ofte oppstår er følgende: Hvem er jeg? Hvem vil jeg være? Hvem får jeg lov til å være? Lærere må ta hensyn til disse spørsmålene og sette seg inn i minoritetenes kulturbakgrunn (Sand, 2008, s.38-39).

Det er viktig at lærere er varsomme slik at de ikke framhever elevenes ulikhet og understreker deres annerledeshet mot deres vilje. Det gjelder å skape trygge rammer som bidrar til et læringsmiljø preget av trygghet og anerkjennelse. Arrangementer i ”det fargerike felleskapets” navn, er tiltak som gir elever en følelse av at deres bakgrunn er positiv, også i norske øyne (Sand, 2008, s.41). Ås internasjonale kultursenter har flere slike arrangementer, som for eksempel ”Fargerike Ås”. Arrangementene skal imidlertid ikke bli soveputer. Integrering er prosess. Det er derfor viktig at elevenes bakgrunn, også i hverdagen, er en ressurs (Sand, 2008, s.41).

Sand forteller at en god lærer alltid vil se *hele mennesket*, være oppmerksom på dets behov og egenart. En lærer som respekterer elevene sine, vil gi dem oppmerksomhet, omsorg og hensiktsmessig faglig hjelp, men vil også stille krav (Sand, 2008, s.41).

Salole forteller om hvordan vi kan få innblikk i barn og unges kulturmix, og hvordan vi kan vise dem veien til mer konstruktive strategier for å håndtere det å være tokulturell. Hun spør:

Hvilke virkemidler kan benyttes for å støtte dem i å ta i bruk og videreutvikle sin kompetanse? Salole anvender blant annet teater, musikk og bevegelse, som metode for å bedre forstå flerkulturelle barn og unge. Teater og rollespill gir muligheter for å leve seg inn i og spille ut forskjellige situasjoner. Gjenkjennelsen som kan komme i slike sammenhenger har god terapeutisk effekt. Mange flerkulturelle erfaringer sitter i kroppen som sanseminner. Derfor er også musikk og dans nyttig for å bevisstgjøre tidligere minner og opplevelser (Salole, 2013, s.243-249).

Som utgangspunkt for sosial kapital i kulturskolen vil jeg se på forskningsartikkelen ”Kultur møter kultur” av Bård Kleppe. Kleppes undersøkelse ser spesielt på deltagelsen i kulturskolen blant barn av innvandrere. Han forteller at en kartleggingsundersøkelse til FAFO (2005) viser at deltagelsen i organiserte fritidstilbud blant innvandrere er langt lavere enn blant barn og unge med norsk bakgrunn (Kleppe, 2013, s.9).

I Kleppes undersøkelse er det kulturskolene i Buskerud, Telemark, Vestfold som blir kartlagt. Kartleggingsundersøkelsen ble sendt ut til 51 kulturskoler i de tre fylkene.

I de utvalgte kommunene kom det fram at kulturskoledeltagelsen blant innvandrere og elever med innvandrerforeldre er 7,4 %, mens deltagelsen blant den øvrige befolkningen er 14,9 %. Kulturskoledeltagelsen blant innvandrere og personer med innvandrerforeldre er altså halvparten så høy som deltagelsen blant den øvrige befolkningen. Undersøkelsen viser også at det er forskjell på landbakgrunn for deltagerne i kulturskolen. Barn fra land innenfor EU og EØS er bedre representert i kulturskolene enn barn med asiatisk eller afrikansk bakgrunn. På bunn finner vi sistnevnte (Kleppe, 2013, s.19).

Avslutningsvis kommer Kleppe frem til en rekke påstander når det gjelder barrierer for deltagelse blant innvandrere. Disse barrierene er: Økonomi, språk, tilgjengelighet, oppfølging av barn, verdsetting av organisert kunst og kultur og norske kulturuttrykk. Det er disse barrierene som er interessante å se på i forbindelse med sosial kapital i kulturskolen. Dette fordi det er viktig å finne ut hvordan kulturskolen, på best mulig måte, kan tilrettelegge for gode sosiale nettverk samt møteplasser for innvandrere og flyktninger.

Økonomi:

Gjennomsnittlig makspris for kulturskolene i Buskerud, Telemark og Vestfold er 2392 kroner for ett år. Ifølge Kleppe er økonomi en av de store barrierene for kulturskoledeltagelse, men

det er viktig å påpeke at dette ikke bare gjelder familier med innvandrerbakgrunn. Det uttrykkes generell bekymring for at skolepengesatsen bidrar til eksklusjon av enkelte grupper.

Kleppe forteller videre at selv om innvandrere generelt har lavere inntekt enn etniske nordmenn, er det store variasjoner med hensyn til landbakgrunn. Personer fra Somalia, Irak og Afghanistan har lavest inntekt. Det er kanskje spesielt tøft økonomisk for dem som er flyktninger. Deres livssituasjon tillater sjeldent å sende barna på fritidsaktiviteter. Dette forsterkes også dersom flyktningene er aleneforsørgere, ofte med mange barn (Kleppe, 2013, s.23).

Videre redegjør Kleppe for at det er viktig å se på betalingsevnen og betalingsviljen. Betalingsviljen øker når kulturskolen, eller andre aktiviteter, har tilbud som er rimelige eller gratis. Kulturtilbud som er knyttet til grunnskolen og skolefritidsordningen (SFO) fanger i større grad opp barn med innvandrerbakgrunn. Kleppes undersøkelse forteller at det ikke alltid handler om økonomi, men om prioriteringer. Det kom fram at betalingsviljen ville være der dersom foreldrene fikk bedre informasjon om kulturskolen.

Økonomi ser altså ut til å være en viktig faktor, i alle fall for noen innvandrergrupper. Likevel er det flere årsaker til at barn og unge med innvandrerbakgrunn deltar mindre i kulturskoleaktiviteter. Kort sagt: Dersom ønsket og viljen er der, vil svært mange akseptere prisen og ikke la seg hindre av den (Kleppe, 2013, s.24).

Språk:

I Kleppes undersøkelse kom det fram at ”musikk og kultur er et felles språk”. Kleppe mener at det er *noe* rett i denne påstanden, men det er ikke knirkefritt. Han påpeker at kulturskolen er avhengig av språk, både i undervisningen, og for å nå ut til potensielle elever og foreldre. Det er opplagt at språk og kommunikasjon er svært viktig i en undervisningssituasjon, spesielt i musikk og teater. Fagene er mest praktiske, men inneholder også mye teori, som noter og manus. Andre kulturtilbud, som for eksempel dans, kan stille mindre krav til språkforståelse, men også her er det behov for språk, spesielt på høyere nivå.

Kommunikasjonen med foreldre er også vesentlig. Foreldrenes engasjement for kulturskolens aktiviteter er ofte avgjørende for barnas deltagelse. Dette blir vanskelig å opprettholde når brosjyrer og nettsidene er kun på norsk. Språkproblemer blir på den måten en stor barriere.

Dette bidrar til usikkerhet som igjen fører til fravær. Her kan kulturskolene ta noen grep, mener Kleppe (Kleppe, 2013, s.24-25).

Tilgjengelighet:

Ifølge Kleppe er reisevei til kulturskolen en stor barriere for mange flyktninger og innvandrere. I tillegg er det en forventning om å stille opp på undervisningstimen hver uke. Dette kan by på problemer for mange. Lang reisevei, ofte kombinert med mangel på bil, er en utfordring som kan hindre ukentlig deltakelse.

Det er også viktig å huske på at mange nyankomne flyktninger og andre innvandrere kommer fra helt andre kulturer. De er ikke alltid kjent med organiserte fritidsaktiviteter som ligner kulturskolen. En av Kleppes informanter fra Nord-Afrika forteller: "Foreldrene har ikke erfaring. Hvis sønnen spør, vet jeg ikke hva det er. Hvis det er spørsmål om å gå på noe, man vet ikke hva det er. Hvis det er en tur, mange vil ikke gå, man har ikke erfaringen".

I tillegg er det flere praktiske hindringer for deltagelse. Dette kan for eksempel være å sende inn søknad om plass i kulturskolen, som i dag må gjøres via nettsiden. Dette krever at familiene har tilgang og kompetanse til å bruke internett. De må også naturligvis kunne lese det som står på skjemaene. Kulturskolene er systematiserte og byråkratiske, noe som kan være en stor sperre for mange (Kleppe, 2013, s.25-26).

Oppfølging av barn:

Det er store krav til oppfølging av barn i det norske samfunnet. Det er en sterk tradisjon her i landet, som kan virke fremmed for mange nyankomne. Flere av informantene til Kleppe forteller om en virkelighet der barna primært skal hjelpe foreldrene med forskjellige oppgaver hjemme. Kleppe mener at velstand spiller en rolle i denne sammenhengen. I dag har de fleste nordmenn både tid og råd til å følge opp barnas fritidsaktiviteter. Vi skal ikke mer enn en generasjon tilbake i tid, før situasjonen var annerledes i Norge. Det er derfor viktig å reflektere over hvordan velstanden vår setter en del standarder og normer, som ikke alle nyankomne nødvendigvis kjenner til.

Tidsperspektivet til flyktninger og arbeidsinnvandrere spiller inn når det gjelder oppfølging av barnas fritid. Flyktninger er ofte i en veldig vanskelig og sårbar situasjon, og de vet ikke hvor lenge de får bo i landet. De bor på mottak, og mange venter på å bli bosatt i en kommune.

Arbeidsinnvandrerne kan oppleve usikkerhet i forbindelse med: Hvor lenge er det jobb til oss i Norge? Dette kan føre til at mange ikke forholder seg til det ”norske”, fordi de uansett skal tilbake.

En av informantene til Kleppe som jobber i flyktningtjenesten forteller at enkelte har motforestillinger mot at barna deres skal delta på fritidsaktiviteter. Informanten hevder at dette vil være tilfellet blant *enkelte* personer med muslimsk bakgrunn. Dette gjelder selvfølgelig ikke alle, men for noen er for eksempel musikk synd. I tillegg kan det oppstå problemer i undervisningsgrupper med både jenter og gutter. Kleppe understreker at en slik restriktiv holdning ovenfor barna, og kanskje særlig døtrene, kan føre til en barriere, men at dette ikke gjelder alle muslimer.

Til tross for barrierer nevnt ovenfor, er det mange flyktninger og andre innvandrere som er enige i viktigheten av fritidsaktiviteter. Foreldre har ofte viljen til å følge opp barna på fritiden, men de trenger trolig litt mer veiledning og råd om hva det faktisk innebærer (Kleppe, 2013, s.27-28).

Verdsetting av organisert kunst og kultur:

Ifølge Kleppe har den norske kulturpolitikken lange tradisjoner i å bringe kultur ut til alle. Kulturskolene, tidligere musikkskolene, har siden 60-tallet hatt et ønske om å bringe kulturen ut til folket, både sosialt og geografisk. Mange foreldre anser kulturskolen som en viktig ”dannelsesinstitusjon”. På bakgrunn av dette er det grunn til å påstå at kunst og kultur verdsettes høyt blant mange i Norge. Når det er sagt, må vi være bevisst på at flyktninger og andre innvandrere ikke nødvendigvis har det samme forholdet til kunst og kultur. Ulike befolkningsgrupper verdsetter kunstnerisk utfoldelse forskjellig.

Mange har også uheldige opplevelser med kunst og kulturopplæring. En av Kleppes informanter fra et afrikansk land forteller at det ikke var mye sang og dans i barndommen. Informantene beskriver videre hvordan kultur, særlig sang, var preget av politisk propaganda fra regjeringen som forsøkte å assimilere ulike etniske grupper gjennom en felles kultur. Slike erfaringer med kunst og kultur kan føre til at personer kan være skeptiske til en offentlig, byråkratisk ordning som kulturskolen er.

Noen innvandrere mener at det er et dårlig karrierevalg å bli kunstner. Kunstneryrket er knyttet til et presset jobbmarked, lave inntekter og usikre framtidsutsikter. En asiatisk informant i Kleppes undersøkelse forklarer dette med: ”For å bli kunstner må man være både heldig og flink, har man god utdannelse, trenger man ikke å være heldig”. Hun/han hadde barn i kulturskolen, men understrekte at dette var en fin fritidsaktivitet og en flott hobby (Kleppe, 2013, s.28-30).

Norske kulturuttrykk:

Den kulturelle plattformen til kulturskolen er i all hovedsak preget av norske, eller vestlige, kunst og kulturuttrykk. Informantene i Kleppes undersøkelse viser ikke misnøye med dette, men det er likevel en potensiell forklaring på innvandrernes begrensede deltagelse.

Kunst og kultur handler ofte om følelser og tradisjoner. Det omhandler også opplevelser og minner fra barndommen og oppveksten. Kunst og kultur blir på den måten en stor del av identiteten vår. Voksne ønsker å gjenoppleve for eksempel sanger fra barndommen.

Kleppe forteller at mange kulturskoler har baby eller barnesanggrupper. I disse gruppene synger foreldrene barnesanger, gjerne gamle som de husker fra sin egen barndom. Dette er viktig for norsk kultur og kulturarv samtidig som det bringer fram følelser og minner hos foreldrene. En av de kvinnelige, asiatiske informantene som selv hadde deltatt på en slik sanggruppe, opplevde dette som positivt, men hun kjente på at hun ikke hadde den samme følelsesmessige tilknytning til sangene. En annen informant påpekte at han gjerne ville at barna skulle lære norsk kultur, men likevel ønsket han å gi bort noe av det han selv hadde med seg. Dette handler i stor grad om integrering. Innvandrere som kommer til Norge, må tilpasse seg det ”nye landet”, men de må også få lov til å beholde sin egen kulturbakgrunn, som for eksempel å synge sanger fra hjemlandet til barna sine.

Ifølge Kleppe forteller flere informanter om at de har helt andre instrumenter i de landene de kommer fra, og at det ikke er tilbud om å lære seg slike instrumenter i Norge. Kulturskolene er klar over denne utfordringen, men det er ingen enkelt problemstilling. Det krever at det er stort nok antall elever innen de ulike etniske gruppene, og gode lærerressurser (Kleppe, 2013, s.30-32).

Ut i fra dette forstår jeg det slik at kulturskolen, gjennom undervisning i kunst- og kulturfag, kan hjelpe innvandrere og flyktninger med å bli funksjonelt tokulturelle. Altså bevare en

forankring i egen kultur, samtidig som man prøver å få et godt mestringsgrunnlag i det nye samfunnet.

Når det gjelder sosial kapital er det en del utfordringer og barrierer som kan hindre kulturskolens utvikling i å bli en felles møteplass for innvandrere og flyktninger.

Kapittel 4 Presentasjon av funn

Jeg vil i dette kapitlet gjennomføre en *innholdsanalyse* av min undersøkelse. Ifølge Jacobsen er innholdsanalyser basert på kategorier. Utgangspunktet er ett eller noen få *tema*. Temaene er bestemt ut i fra problemstillingen. Kategorisering innebærer altså at vi ”brekker opp” temaet i mindre enheter, og deretter samler vi ulike deler av teksten fra dataene i disse enhetene (Jacobsen, 2015, s.207-209).

Johannessen, Tufte & Christoffersen kaller dette tverrsnittsbasert eller kategoribasert inndeling av data. Det innebærer altså å plassere dataene inn i kategorier. Tanken bak kategorisering er at forskeren benytter et sett med kategorier systematisk og konsekvent på hele datamaterialet. Kategoriene fungerer på samme måte som overskrifter i en bok. De gir en beskrivelse av hva hver tekstdel handler om, og er nyttig for å styre leseren gjennom teksten (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2011, s.166-167).

Hovedkategoriene i intervjuguiden var følgende: bakgrunn og fakta om informanten, kulturtilbud som integreringsmetode, å leve med to kulturer og pedagogiske metoder/arbeidsmåter (se vedlegg 2).

Jeg ønsker å knytte analysen opp mot oppgavens teoretiske perspektiver og har derfor valgt å dele analysen inn i tre hovedkategorier. Selv om analysens kategorier *ikke* er de samme som i intervjuguiden, henger de nøye sammen.

Jeg skal nå ta for meg det mest sentrale som kom fram under intervjuene med tanke på problemstillingen og forskningsspørsmålene for denne oppgaven.

Jeg har kalt hovedtemaene i analysen, med underkategorier for følgende:

- **Sosial Kapital:** tillit, nettverk og sivilt engasjement
- **Prosessene:** bonding og bridging
- **Begrensninger/barrierer for deltagelse:** Økonomi, språk, tilgjengelighet, oppfølging av barn, verdsetting av organisert kunst og kultur og norske kulturuttrykk

4.1 Sosial kapital

Sosial kapital deles inn i tre komponenter: *tillit, nettverk og sivil engasjement*. De tre komponentene er viktige for å bidra til fellesskap og kollektiv handling, også mellom mennesker med flerkulturell bakgrunn.

Nedenfor har jeg trukket ut følgende sitater, som jeg mener belyser de forskjellige komponentene:

1. *”Det vi ser, er at det viktigste som trengs er at man blir kjent med noen og får venner. Det er ingen tvil om at det å bruke kulturtilbud gir både lettere fellesskapsfølelse, og de får lettere venner. Det er klart at når de først får deltatt i sangkor eller noe sånt, så vil de jo få mulighet til å få en del norske venner eller internasjonale venner som bor i Norge”.*

2. *”Etter at kulturtilbudet er ferdig, så må man tilrettelegge for at man kan sette seg ned og være litt sammen. Det må være noe mer. Man må ha en sosial dimensjon inn i det”.*

3. *”Når man spiller musikk sammen, skaper man et bånd og en tillit som man ikke får på samme måte som når man bruker ord”.*

4. *”Vi ønsket å ha et fora og et samlingssted hvor vi har profesjonell kunst som møtepunktet mellom kulturer, altså at vi møtes rundt en forestilling, eller et foredrag eller noe sånt, også kan man knytte noen vennskapsbånd med de i lokalsamfunnet”.*

4.2 ”Bonding” og ”bridging”

Prosessene i sosial kapital er ”bonding” og ”bridging”. ”Bonding” er nettverk hvor medlemmene i stor grad har lik etnisk tilhørighet, alder eller religion. ”Bridging” innebærer nettverk som åpner opp for nye medlemmer, og danner arenaer for møter mellom mennesker, uavhengig av kulturbakgrunn.

Under har jeg trukket følgende sitater, som jeg mener belyser ”bonding” og ”bridging:

1. *”Det å vise fram kulturen de har med seg, og blande den sammen med det norske. Det tror jeg er en god måte å gjøre det på. Istedenfor at de sitter for seg selv et sted og driver med sin musikk og kultur, helt alene. Jeg tenker at det er viktig at kulturskolen trekker dem inn til seg, for å blande det inn med det norske. At vi kan lære av hverandre”.*

2. *”Hun kunne ikke et ord norsk og hadde kommet uka før. Hun hadde hatt en vanvittig reiserute for å komme seg til Norge. Hun fortalte hva som hadde skjedd i hjemlandet, og hvorfor hun måtte flykte. Hun følte seg trygg i gruppa, og hadde lyst til å formidle flukten sin. Hun klarte det helt uten å kunne språket. Hun tegnet og dramatiserte. Et fantastisk rørende øyeblikk egentlig. Denne kvinnen hadde ikke hatt muligheten til å fortelle det til noen før, men så klarte hun det via teater”.*

3. *”Vi ønsker å bidra til at alle som ønsker å drive med kunst, kultur og lære, skal få muligheten til det. Det at man kommer fra ulike kulturer er først og fremst en rikdom, ikke en utfordring”.*

4. *”Det skal aldri være en følelse av at de må glemme hvor de kommer fra, men at de skaper noe sammen. Det spiller ingen rolle hvor du kommer fra. Om du kommer herfra eller derfra. Det er det vi gjør sammen som definerer oss og viser hvem du er”.*

5. *”Istedenfor å sitte på mottaket alene, så kanskje du opplever at det er et stort miljø fra samme nasjonalitet i Ås som allerede er integrerte”.*

6. *”Det eierforholdet til egen sang, stoltheten av å vise frem noe fra sitt hjemland, pluss den stoltheten av å vise frem at man har lært noe nytt”.*

4.3 Barrierer for deltagelse

Kulturskoledeltagelsen blant innvandrere er lavere enn blant den øvrige befolkningen. Barrierer for deltagelse i kulturskolen blant innvandrere er: økonomi, språk, tilgjengelighet, oppfølging av barn, verdsetting av organisert kunst og kultur og norske kulturuttrykk.

Under har jeg trukket følgende sitater, som jeg mener underbygger barrierene:

Økonomi

1. "Hvis det koster penger for nordmenn, så kommer de fra mottaket inn gratis. Sånn har vi gjort det".

2. "En utfordring er at det koster veldig mye penger".

Språk

3. "Ofte er det språk som er en utfordring, og fordi man ikke forstår hvorfor man skal gå til kulturskolen. Mange er fokusert på å lære seg norsk, og få en jobb. De ser ikke nytteverdien i en kulturaktivitet. Jeg må ofte bruke personer som allerede er med, som kan snakke om tilbudet. De kan ofte dra med seg flere, men det er ofte en skepsis til å begynne med".

4. "Vi har en god del informasjon på ulike språk på hjemmesiden. Det er en viktig side".

5. "Man kan gjøre det til et felles språk. Bringe folk sammen gjennom forestillinger og sånt. Det er i hvert fall en felles kanal som man kan bruke. Men det er ikke sånn at alle kunstformer er like eller forstås likt i alle land. Det er litt som med språk. Man må lære litt om det og forstå det før alle kan bruke det felles. Det er en veldig fin plattform for å kunne forstå de forskjellige kulturene og hverandres musikk eller kunstform. Det er en slags uttrykksform som kan være felles og som man kan kjenne igjen. Om det er dans eller hva det nå er".

6. "Dans er verdensspråket".

Tilgjengelighet

7. "Kultursenteret var et stykke fra mottaket. Det er ofte arrangementer i Ås sentrum, og det går ikke alltid busser. Det kan derfor være vanskelig å komme fram på kvelden, og det kan være en sperre på å ikke delta".

8. "Transport er nøkkelen til mye".

oppfølging av barn

9."Foreldre prioriterer det ikke. De ser ikke viktigheten av det. Det er jo bare en lek, hvorfor skal vi være der? Jo, fordi det betyr noe for barnet ditt når du sitter der og hører på når de synger".

verdsetting av organisert kunst og kultur

10."Aldersgrense har vi ikke vært så nøye på, som kulturskolen vanligvis er. Det er tilbud fram til du går ut av videregående. Vi har ingen aldersgrense i det internasjonale kultursenteret, og vi er også friere på oppmøteplikt. Men vi prøver å få folk til å forplikte seg hvis de skal være med på en konsert. Dersom du skal være med på konserten må du for eksempel være med de tre siste gangene, men ikke hvis det bare er et åpent tilbud".

11."Jeg måtte legge opp et ganske bredt og fleksibelt opplegg, og være forberedt på alt. Legge opp leker som man ikke trenger noe språk til. Fysiske ting, men også ta høyde for at det kanskje en dag er en dame som ikke kan holde en mann i hånda. Hva gjør jeg da? Da må man finne en måte å løse det på. Det er sikkert en fordel at man har en portefølje av øvelser å plukke fra. At man har litt erfaring på hvordan man løser ting. Variasjon. At man kan legge opp til litt forskjellig løp".

12. "Da vi jobbet med de på asylmottaket, var kanskje ikke det viktigste i verden å komme presist hver tirsdag. Det kan ha skjedd noe i familien, det kan ha skjedd noe med status i søknaden. Det er mange ting som spiller inn, og da ønsket vi ikke at de skulle være ute av tilbudet selv om de ikke var der hver gang. Men at det var litt friere tøyler på det, og at det var greit at mor, far og barn kom sammen og deltok på aktiviteten. Både for å ufarliggjøre det, men også for å involvere familien".

norske kulturuttrykk

13."Jeg tror nok at de fleste hindringene vi opplever i dette arbeidet, er at vi prøver å bruke våre systemer og vår forståelse om hvordan ting skal være, og tror at det fungerer. Man må på en måte nullstille seg og tenke: Hva ønsker du? Hva kan du bidra med? Mange av de som kommer til Norge, de vet ikke hva fritid, fritidstilbud eller korps er".

14."Organisatoriske ting, som tidsforståelse, klokke og avtaler kan være en utfordring. Helligdager eller ikke. Det å ta hensyn til at helligdager kan være annerledes for folk fra andre land. Mye sånt man må kjenne til. Nå får jeg det vel til å høres ut som om det er kjempevanskelig. Det er ikke nødvendigvis det, men man må være mer obs".

15."Man må tilpasse seg de menneskene man jobber med og det de har å komme med. Man må prøve å bli litt kjent, og prøve å respektere om de vil komme eller ikke. Det er utfordringen".

Kapittel 5 Analyse

5.1 Sosial kapital

Tillit

De ukentlige tilbudene som kor og kulturverksteder, ble trukket fram ved flere anledninger. Begreper som gjentar seg hos flere av informantene er: Møteplass, fellesskap, vennskap og sosialisering. Flere av informantene nevnte *vennskap* da de snakket om Ås internasjonale kultursenter. Lærere, instruktører og ledere ved kultursenteret er enige i at det *sosiale* rundt kulturtilbudene er like viktig som selve aktiviteten. Kultursenteret blir på den måten en arena hvor alle kan få tillit til mennesker de ellers kanskje ikke ville møtt. Det blir en møteplass for alle, uansett bakgrunn. Dette stemmer med Putnams teori om *generalisert tillit*. Denne formen for tillit oppstår ofte i hverdagen, og bidrar til kollektiv handling og et velfungerende demokrati (Selle & Wollebæk, 2005, s.223).

Det sosiale aspektet rundt kulturtilbudene bidrar til generalisert tillit. Flere av besvarelsene i intervjuene underbygger dette, men jeg vil trekke ut to av dem. Informant 1: *"Det vi ser er at det viktigste som trengs er at man blir kjent med noen og får venner"*. Informant 2: *"Også kan man knytte noen vennskapsbånd med de i lokalsamfunnet"*. Gjennom kulturtilbudene oppstår det tillit til andre mennesker utenom nære venner og familie. Det å knytte vennskapsbånd er et eksempel på et individuelt gode ved sosial kapital, som kan være viktig for å skape trygge rammer og anerkjennelse. Selle & Wollebæk forteller at dersom enkeltpersoner bevisst investerer i sosiale nettverk, kan det gi tilgang til individuelle goder (Selle & Wollebæk, 2005).

Flere av informantene forteller at beboerne på asylmottaket kan være lei seg, usikre og frustrerte. Det sosiale aspektet ved kulturtilbudene bidrar derfor også til at flyktningene kommer seg ut av mottaket, treffer andre mennesker og gjør noe som er *lystbetont*.

En av informantene forteller at ved å spille musikk sammen, skaper man bånd og tillit på en annen måte enn med ord. Ut i fra dette tenker jeg at kulturtilbud kan være en annen metode å bygge tillit på, men det er selvfølgelig utfordringer knyttet til dette. Flere av informantene påpekte at det ikke er så enkelt som bare å synge en sang sammen, så blir man funksjonelt

tokulturell. Informantene hadde mer fokus på at kulturtilbud kan være et virkemiddel til møteplasser og sosialisering, men trekker fram at det integrering er en lang prosess.

Nettverk

Ifølge Putnam har foreningslivet, som for eksempel kulturskolen, stor grad av horisontalitet og maktsymmetri (Selle & Wollebæk, 2005, s.223-224).

Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter er åpen for utenforstående, altså er det maktsymmetri mellom de forskjellige nasjonalitetene. Informant 4 forteller: *”Vi ønsket å ha et fora og et samlingssted hvor vi har profesjonell kunst som møtepunktet mellom kulturer, altså at vi møtes rundt en forestilling eller et foredrag eller noe sånt, også kan man knytte noen vennskapsbånd med de i lokalsamfunnet”*. Datamaterialet ovenfor har fokus på at kunsten er et møtepunkt mellom forskjellige nasjonaliteter. Altså blir kulturtilbudene brukt som en metode for å bli kjent på tvers av kulturer.

Putnam fokuserer på hvordan sosiale nettverk genererer tillit og sivilt engasjement gjennom direkte samhandling mellom individer. Sosiale nettverk er verdifulle for å oppnå mål både av personlig og samfunnsmessig karakter (Selle & Wollebæk, 2005, s.223-224).

Jeg forstår det sånn at det å knytte vennskapsbånd i kulturskolen kan generere tillit og sivilt engasjement. På den måten blir kulturskolen og Ås internasjonale kultursenter verdifulle nettverk for enkeltpersoner.

Sivilt engasjement

Et samfunn kan ha tillitsfulle borgere med mange horisontale nettverk. Likevel er disse av ressursene av lite verdi for et demokrati hvis ikke personene bryr seg om saker som går ut over privatlivene deres. Borgerne må altså være villige til å delta i diskusjoner og samtaler med mennesker som er annerledes enn dem selv (Selle & Wollebæk, 2005, s.224).

Det å være en del av et horisontalt sosialt nettverk bidrar til tillitsfulle borgere. Kulturskolen og Ås internasjonale kultursenter har fokus på å skape møteplasser for sosialisering. Det kan bidra til en arena for diskusjon og samtaler med mennesker fra forskjellige nasjonaliteter. Dette kan føre til en kompetent og informert befolkning, som er viktig for at vi skal lære om hverandres kulturer. Integrering innebærer en tilpasning for majoritet og minoritet. Begge parter må gi og ta. Ut i fra det informant 4 forteller, er kunst og kulturtilbud en god inngang til denne toveisprosessen.

5.2 "Bonding" og "bridging"

Putnam deler inn sosial kapital inn i to nyanser: "Bonding" og "bridging". "Bonding" innebærer nettverk hvor medlemmene har lik etnisk tilhørighet. "Bridging" er nettverk som åpner opp for nye medlemmer (Ødegård, 2010, s.13).

Ut i fra datamaterialet får jeg inntrykk av at kulturskolen og Ås internasjonale kultursenter er et sosialt nettverk med stor grad av "bridging". Det er en arena der alle, uansett bakgrunn, kan komme å vise fram sin kultur. Kulturskolen kan på den måten være en brobygger i samfunnet.

Informant 1 forteller blant annet: *"Det å vise frem kulturen de har med seg, og blande den sammen med det norske. Det tror jeg er en god måte å gjøre det på. Istedenfor at de sitter for seg selv et sted og driver med sin musikk og kultur, helt alene"*. Det sistnevnte kan bidra til "bonding", og kan virke isolerende. Innadvendte nettverk står i fare for å leve sitt eget liv, uten særlig nettverk utenfor. Dersom enkeltpersoner eller grupper innenfor en homogen gruppe ikke deltar i resten av samfunnet, kan det føre til segregering. Segregering kan føre til små parallelle samfunn som lever på siden av majoritetssamfunnet (Båtnes & Egden, 2012, s.250). Likevel er det viktig at man får være sammen med noen man deler verdier og språk med. De to kapitalformene må ikke ses på som ene og alene. Det er de nettverkene som håndterer å være *både* sammenbindende og overskridende, som har anlegg til å skape sosial kapital (Ødegård, 2010, s.12-13). Informant 5 understreker dette: *"Istedenfor å sitte på mottaket alene, så kanskje du opplever at det er et stort miljø fra samme nasjonalitet i Ås som allerede er integrerte"*.

Ut i fra dette kan kulturskolen være en samfunnsarena hvor det er balanse mellom prosessene "bonding" og "bridging". Med det mener jeg at innvandrere og flyktninger kan møte flere med samme bakgrunn, men samtidig treffe etnisk norske, og ut i fra det kan de lære av hverandre.

Mange mener at integreringspolitikken inneholder flere krav om assimilering. Assimilasjon skjer når etniske minoriteter tilpasser seg en dominerende majoritetskultur (Båtnes & Egden, 2012, s.221-222). Det å gi slipp på egen kultur, er uheldig for selvfølelsen. Man mister noe vesentlig, nemlig følelsen av å ha stolthet til sin egen kultur (Sand, 2008, s.37). Flere av informantene forteller at gjennom kulturaktiviteter opplever deltagerne stolthet og mestring. Informant 6 underbygger dette med følgende sitat: *"Det eierforholdet til egen sang, stoltheten*

av å vise frem noe fra sitt hjemland, pluss den stoltheten av å vise frem at man har lært noe nytt”.

Informant 2 forteller om en kvinne som ikke kunne et ord norsk, men som formidlet hele flukten sin gjennom teater: *”Denne kvinnen hadde ikke hatt mulighet til å fortelle det til noen før, men så klarte hun det via teater”*. Informanten påpeker at hun var trygg i gruppa, altså hadde hun tillit til de andre deltagerne. Læreren skapte en trygg undervisningssituasjon, som førte til at kvinnen turte å uttrykke den vanskelige flukten, helt uten språk.

Kvinnen fortalte sin historie, som andre deltagere kanskje kjente seg igjen i. Dette kan skape samhold i teatergruppen, gjennom at de deler felles erfaringer. Dette er også et eksempel på at teater og andre kulturtilbud kan bidra til ”bonding” og ”bridging”.

Informant 4 nevner: *”Det skal aldri være en følelse av at de må glemme hvor de kommer fra, men at de skaper noe sammen”*. Jeg syns informant 5 understreker dette med å si: *”Det at man kommer fra ulike kulturer er først og fremst en rikdom, ikke en utfordring”*.

Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter er svært opptatt av toveisprosessen ved integrering, men ut i fra datamaterialet viser de også et *inkluderende* fokus. *”Skape sammen”* og *”ulike kulturer er en rikdom”* forteller meg at det er positivt å være forskjellig, og at vi kan lære av hverandre. Integrering er når barn møter på skolen. Inkludering er der skolen møter barnet (Khamshajiny Gunaratam, 2015). Jeg får inntrykk av at kulturskolen har et stort mål om å *møte* barn, unge og voksne med flerkulturell bakgrunn, og ta utgangspunkt i deres ressurser.

5.3 Barrierer for deltagelse

Økonomi

Ifølge Kleppe er økonomi en stor barriere for kulturskoledeltagelse, men det er viktig å påpeke at dette ikke bare gjelder familier med innvandrerbakgrunn (Kleppe, 2013, s.23). Mine funn viser at alle informantene er enige om at økonomi er en barriere for deltagelse. Flere svarte noe lignende som informant 2: *”En utfordring er at det koster veldig mye penger”*.

Det kom fram i intervjuene at beboerne på asylmottaket har det spesielt tøft økonomisk. Derfor arrangerer Ås internasjonale kultursenter faste aktiviteter som er gratis. Barnas verdensdag og Internasjonal festdag, er eksempler på slike arrangementer.

En av informantene forteller at kulturskolen også har noen tilgjengelige plasser for familier med dårlig økonomi. Disse plassene er utenom ventelistene til kulturskolen, og har redusert pris eller er gratis. Den samme informanten forteller videre at Ås internasjonale kultursenteret har åpne kulturverksteder som er lagt opp annerledes enn vanlige kulturskoletilbud.

Språk

Ifølge Kleppes undersøkelse kan musikk og kultur være et felles språk, men han påpeker at kulturskolen er avhengig av språk, både i undervisningen, og for å nå ut til potensielle elever og foreldre (Kleppe, 2013, s.24-25).

Når det gjelder språkutfordringer, spurte jeg blant annet om kunst og kultur er et universalt språk. Informantene hadde delte meninger om dette. Det var flere som mente det samme som informant 5: *”Det er ikke sånn at alle kunstformer er like eller forstås likt i alle land”*. Likevel er de fleste informantene enige i at kulturtilbud er en fin plattform for å lære om hverandres kultur, som for eksempel musikk, dans eller teater.

Flere av fagene i kulturskolen er nokså teoretiske, som for eksempel noter i musikk og manus i teater (Kleppe, 2013, s.24-25). Informant 6 mener at dans stiller mindre krav til språk: *”Dans er verdensspråket”*. Rytmer og bevegelser er noe de fleste kjenner seg igjen i, og alle mestrer *noe*.

Prioriteringer spiller også inn som en barriere for deltagelse. Informant 3 forteller: *”Mange er fokuserte på å lære seg norsk, og få en jobb. De ser ikke nytteverdien i en kulturaktivitet”*. Dette er en utfordring som det er viktig å ta hensyn til. Likevel nevner flere av informantene *”språk-kafé”*, som er et konkret tiltak for å øve på og snakke norske med andre. Akkurat dette arrangementet er det biblioteket som står for, men jeg opplever at det er godt samarbeid mellom organisasjonene.

Til slutt vil jeg ta for meg informasjonsbarrieren. Kommunikasjonen med foreldre er vesentlig. Foreldrenes engasjement for kulturskolens aktiviteter er ofte avgjørende for barnas deltagelse. Dette blir vanskelig å opprettholde når brosjyrer og nettsidene er kun på norsk.

Informant 4 nevner: *”Vi har en god del informasjon på ulike språk på hjemmesiden”*. Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter prøver derfor å unngå denne utfordringen ved å gjøre hjemmesiden mer tilgjengelig for innvandrere og flyktninger.

Tilgjengelighet

Ifølge Kleppe er reisevei til kulturskolen en stor barriere for mange flyktninger og innvandrere. I tillegg er det ofte en forventning om å stille opp på undervisningstimene til fast tid hver uke. Dette kan by på problemer for mange (Kleppe, 2013, s.25-26). Informant 7 underbygger dette: *”Kultursenteret var et stykke fra asylmottaket. Det er ofte arrangementer i Ås sentrum, og det går ikke alltid busser”*. Informanten forteller videre at noen ganger blir det satt opp transport til sentrum. Det fører til større deltagelse blant beboerne på asylmottaket.

Informant 8 påpeker: *”Transport er nøkkelen til mye”*. Det understreker at transport er en utfordring for mange, men svært viktig for å øke deltagelsen blant flyktninger og innvandrere.

Oppfølging av barn

Det norske samfunnet har store krav til oppfølging av barn og unge. Det er en sterk tradisjon her i landet, som kan virke fremmed for mange nyankomne (Kleppe, 2013, s.27-28).

Informant 9 belyser denne utfordringen: *”Foreldre prioriterer det ikke. De ser ikke viktigheten av det. Det er jo bare en lek. Hvorfor skal vi være der? Jo, fordi det betyr noe for barnet ditt når du sitter der og hører på når de synger”*. Dialog og informasjon er vesentlig for å dempe denne barrieren for deltagelse.

Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter forsøker så godt de kan å informere på forskjellige språk på hjemmesiden. De bruker blant annet tolk, men de oppfordrer også andre innvandrere som kan norsk, til å forklare flere på sitt eget språk.

Verdsetting av organisert kunst og kultur

Mange norske foreldre anser kulturskolen som en viktig ”dannelsesinstitusjon”. På bakgrunn av dette er det grunn til å påstå at kunst og kultur verdsettes høyt blant mange i Norge.

Det er viktig å være bevisst på at flyktninger og innvandrere ikke nødvendigvis har det samme forholdet til kunst og kultur (Kleppe, 2013, s.28-30). Informant 11 forteller: *”Jeg*

måtte legge opp et ganske bredt og fleksibelt opplegg, og var forberedt på alt". Dette viser et godt utgangspunkt for måten man *møter* deltagerne på. Lærerne må bevege seg ut av komfortsonen og tenke annerledes når de planlegger undervisningen. *Variasjon* er gunstig.

En annen utfordring er det å forholde seg til avtaler og faste tidspunkt. Informant 12 forteller: *"Da vi jobbet på asylmottaket var kanskje ikke det viktigste i verden å komme presist hver tirsdag"*. Informanten forteller videre at det kan være flere faktorer som spiller inn når det gjelder dårlig oppmøte, for eksempel avslag på søknad eller utfordringer i familien.

Lærerne og instruktørene ved Ås kultuskole og Ås internasjonale kultursenter er opptatt av at det "ikke er så farlig" dersom deltagerne ikke møter hver uke til fast tidspunkt. Det kan føre til en følelse av å bli utestengt fra gruppen, noe som er svært uheldig. Likevel forsøker lærerne å sette noen rammer og regler dersom deltagerne skal opptre i en konsert eller forestilling. En slik regel kan for eksempel være at deltagerne må delta på de tre siste øvelsene i forkant av konserten eller forestillingen.

Norske kulturuttrykk

Den kulturelle plattformen til kulturskolene er i all hovedsak preget av norske, eller vestlige, kunst og kulturuttrykk. I tillegg er kulturskolen preget av "norske" systemer, som for eksempel undervisningsplikt hver uke til fast tidspunkt (Kleppe, 2013, s.30-32).

Informant 13 forteller: *"Vi prøver å bruke våre systemer og vår forståelse av hvordan ting skal være, og tror at det fungerer. Man må på en måte nullstille seg og tenke: Hva ønsker du? Hva kan du bidra med?"* Dette er et svært nyttig poeng. Lærerne må i stor grad ta utgangspunkt i deltagerens erfaringer og ressurser.

Det er flere av informantene som nevner at tidsforståelse er en utfordring. Det er også viktig å ta hensyn til at andre kulturer har forskjellige helligdager og høytider.

Informant 15 understreker dette: *"Man må tilpasse seg de menneskene man jobber med og det de har å komme med. Man må prøve å bli litt kjent, og prøve å respektere om de vil komme eller ikke. Det er utfordringen"*. Dette sitatet har et svært inkluderende fokus. Informanten belyser toveisprosessen ved integrering. Med det mener jeg at majoriteten må *møte*

flyktninger og innvandrere. Når det er sagt, er det viktig at integreringen skjer fra begge sider. Det handler om å gi og ta.

Ut i fra det som står ovenfor vil jeg helt til slutt redegjøre for hva funnene sier om hva integrering er i kulturskolen.

Utover det å være etnosentrisk og kulturrelativistisk er det en stor fordel å være kulturrelativistisk. Med en slik holdning har man best mulighet til å lære sannheten om andre kulturer og ikke bare dømme de ut i fra sin egen. De fleste av oss har en blanding mellom det å være kulturrelativistiske og etnosentrisk. Man klarer ikke å legge vekk alt man har lært seg av normer og regler i sin egen kultur når man skal lære andre kulturer å kjenne. Men for mange av oss er det ikke noe problem med å gjøre seg opp en rettferdig mening om andre kulturer (Freng, 2016, s.26-27).

Mine funn viser at kulturskolen kan være en møteplass for alle, både etnisk norske og fremmedkulturelle. I tillegg er kulturskolen en arena hvor fremmedkulturelle kan vise fram sin egen kultur med stolthet, oppleve mestring og lære av hverandres bakgrunn. Funnene viser derfor at kulturskolen kan dempe etnosentrisme og styrke balansegangen mellom disse to ytterpunktene. Dersom vi kun ser ting ut fra egen bakgrunn, blir det vanskelig å verdsette andre kultur. Ut i fra dette viser også funnene at kulturskolen i stor grad har fokus på toveisprosessen ved integrering og inkludering.

5.4 Oppsummering av funn

Når det gjelder sosial kapital viser mine funn at komponentene tillit, nettverk og sivil engasjement dyrkes i kulturskolen. Kulturskolen er en arena for å knytte vennskapsbånd til mennesker man ellers ikke ville møtt. Altså blir det en møteplass for alle, uansett kulturbakgrunn. Kulturskolen og Ås internasjonale kultursenter er et sosialt nettverk med horisontal struktur, de er åpne for utenforstående. Dette kan bidra til tillitsfulle borgere.

Komponentene tillit, nettverk og sivil engasjement henger derfor nøye sammen. Tillit fører til horisontale nettverk, som igjen fører til sivil engasjement. Komponentene i sosial kapital er viktige for å bidra til fellesskap og kollektiv handling, også mellom mennesker med flerkulturell bakgrunn.

Når det gjelder ”bonding” ”bridging” viser mine funn at kulturskolen kan være en arena hvor det er god balanse mellom prosessene ”bonding” og ”bridging”. Dette fordi innvandrere og flyktninger kan møte flere med samme bakgrunn, men samtidig treffe etnisk norske.

Ut i fra barrierene for deltagelse var mine hovedfunn økonomi, språk og tidsforståelse. Reisevei og oppfølging av barn på fritiden ble også tatt opp ved flere anledninger. Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter forsøker å tilrettelegge slik at flest mulig kan delta på kulturtilbudene, som for eksempel at aktivitetene er gratis.

Mine funn viser at kulturskolen kan være en møteplass for alle, både etnisk norske og fremmedkulturelle. Kulturskolen kan på den måten dempe etnosentrisme og styrke balansegangen mellom disse to ytterpunktene, og bidra til bedre integrering og inkludering.

Kapittel 6 Konklusjon

Problemstillingen som ligger til grunn for oppgaven er:

Hvordan og hvorfor bruke kulturtilbud som integreringsmetode?

Arrangementer som Barnas verdensdag, Internasjonal festdag og prosjektet HAV, samt de faste tilbudene i Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter, framstår som konkrete tiltak på hvordan kulturtilbud kan brukes som integreringsmetode. Arrangementene ivaretar toveisprosessen ved integrering. Etnisk norske og fremmedkulturelle kan lære av hverandres kulturer samtidig som de får mulighet til å treffe andre med samme språk og bakgrunn. At dette skjer i praksis, konkluderer jeg med på basis av mine funn. Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter har en god balanse mellom ”bonding” og ”bridging”. Kulturskolen håndterer å være *både* sammenbindende og overskridende.

Mine funn viser at kulturskolen kan bidra til å hjelpe flyktninger og innvandrere til å bli funksjonelt tokulturelle. Dette fordi kulturskolen er et horisontalt nettverk hvor deltagerne kan oppnå tillit, vennskapsbånd, samt vise fram sin kultur med stolthet. Det er også en læringsarena hvor elevene kan mestre kulturaktiviteter, samtidig som de kan møte mennesker de ellers ikke ville møtt. Med andre ord er kulturskolen en arena for fellesskap, uansett bakgrunn. Og ikke minst i denne sammenhengen, kulturskolen viser at den kan ivareta tillit, nettverk og sivilt engasjement, som er komponentene i sosial kapital.

Forskningsspørsmålene for oppgaven er følgende:

Hvordan anvendes kulturtilbud som en metode i integreringsarbeidet?

Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter arrangerer en rekke gratis arrangementer hvor deltagelse er kostnadsfritt. De har også noen ledige plasser utenom ventelister, med redusert pris. Dette er av stor betydning for å inkludere fremmedkulturelle da det fremkommer både i empiri og i min undersøkelse at økonomi er en barriere knyttet til kulturskoledeltagelse for denne gruppen. Andre barrierer er språk, tilgjengelighet, oppfølging av barn, verdsetting av organisert kunst og kultur og norske kulturuttrykk. Ved at lærerne er fokuserte på å ta utgangspunkt i deltageres ressurser og er fleksible i sine

undervisningsopplegg, kan disse imidlertid overkommes. Kulturtilbud er også til en viss grad språkuavhengig, og alle kjenner seg igjen i *noe*. Ledere, lærere og instruktører ved kultursenteret er dessuten enige i at det *sosiale* rundt kulturtilbudene er like viktig som selve aktiviteten. Mine funn viser at det i stor grad er mulig å gjøre tilpasninger for å kunne anvende kulturtilbud som metode i integreringsarbeid.

Hvorfor har kulturtilbud et potensial i integreringsarbeid?

Mine funn i Ås viser at kulturskolen kan være en god arena for sosialisering, diskusjoner og språkutvikling. Kulturskolen kan også være en møteplass der mennesker kan bli kjent på tvers av kulturer og bakgrunn. Dette kan bidra til mer tillitsfulle borgere og sivilt engasjement, som er viktig for samfunnet og fellesskapet. Videre kan dette dempe etnosentrisme og styrke balansegangen mellom ytterpunktene: Etnosentrisme og kulturel relativisme. Dersom vi kun ser ting ut fra egen bakgrunn, blir det vanskelig å verdsette andre kultur.

Mine funn visere at ledere, lærere og instruktører ved Ås kulturskole ser på mangfold som en styrke, og skaper *møter* mellom etnisk norske og fremmedkulturelle.

Når det gjelder *veien videre*, er det viktig at kulturskoler i Norge har som mål at de skal være tilgjengelig for *alle* barn, unge og voksne, uansett bakgrunn. Det ville vært interessant å forske på flere kulturskoler i landet, og gjennomføre en større undersøkelse på kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle. Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter viser en stor innsats i arbeidet med kulturtilbud og integrering av fremmedkulturelle. De opplever positive resultater ved arbeidet, men påpeker at integrering er en lang prosess. Det er ikke enkelt. Jeg tenker likevel at med det pågangsmotet og gleden ved arbeidet som det de har i Ås, kan Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter bidra til at andre kulturskoler i Norge kan la seg inspirere og gjøre noe lignende.

Litteraturliste

Skriftlige kilder:

Båtnes, P. I. & Egden, S. (2012). *Flerkulturell forståelse i praksis*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.

Eriksen, T.H. (2001). *Flerkulturell forståelse*. Oslo: Universitetsforlaget.

Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Johannessen, A., Tufte, P. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Kjeldstadli, K. (2008). *Sammensatte samfunn. Innvandring og inkludering*. Oslo: Pax Forlag.

Kleppe, B. (2013). Kultur møter kulturmøter. Kulturskolebruk blant innvandrere. *Telemarksforskning*, 310, 1-38.

NOU 2017:2. (2017). *Integrasjon og tillit. Langsiktig konsekvenser av høy innvandring*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Informasjonsforvaltning.

Plur, A. K., & Kråkenes, E. S. ((2016). Ås internasjonale kultursenter. *Kulturskolen i Ås som ressurscenter for internasjonal kultur fra 2009 og fram til i dag*. Ås: Ås kulturskole.

Putnam, R. D. (2007). E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture. *Nordic Political Science Association*, 30(2), 137-174.

Salole, L. (2013). *Krysskulturelle barn og unge*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Sand, T. (2008). *Flerkulturell virkelighet i skole og samfunn*. Oslo: Cappelen Damm.

Thagaard, T. (2013). *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Vigmostad & Bjørke AS.

Wollebæk, D. & Selle, P. (2005). Hvorfor studere sosial kapital i Norge? *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 46(2), 221-235.

Ødegård, G. (2010). *Foreningsliv i et flerkulturelt lokalsamfunn. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor*. (2010:6). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Elektroniske kilder:

30.11.17 kl.11.30

Egil Hofslie. (2017). *Ås årets kulturskolekommune 2017*. Hentet fra <http://www.kulturskoleradet.no/nyheter/2017/april/as-arets-kulturskolekommune-2017>

29.11.17 kl. 12.45

Ivar Ola Opheim. (2017). *Ås kåret til "Årets kulturskolekommune"*. Hentet fra <http://www.as.kommune.no/as-kaaret-til-arets-kulturskolekommune-2017.5982914-354282.html>

27.11.2017 kl.22

Khamshajiny Gunaratnam. (2015). *Inkludering er verken assimilering eller integrering*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/Oz3A/Inkludering-er-hverken-assimilering-eller-integrering--Khamshajiny-Kamzy-Gunaratnam>

14.12.17 kl.13.00

Norsk kulturskoleråd. (2012). *Rammeplan for kulturskolen. Mangfold og fordypning*. Hentet fra <http://www.kulturskoleradet.no/rammeplanseksjonen/rammeplanen>

20.11.2017 kl.13

Wikipedia. (2017). *Den europeiske migrasjonskrisen*. Hentet fra URL
https://no.wikipedia.org/wiki/Den_europeiske_migrasjonskrisen

29.11.17 kl.12.45

Ås kulturskole. (2017). *Om kulturskolen*. Hentet fra
<http://www.as.kommune.no/kulturskolen.349031.no.html>

Vedlegg 1 Informasjonsskriv

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

" Kulturtilbud som metode for integrering av fremmedkulturelle"

Bakgrunn og formål

Jeg vil undersøke tema: kulturtilbud som verktøy i arbeidet med integrering av fremmedkulturelle.

Formålet med oppgaven er å kartlegge hvordan kulturskolen som institusjon kan være en arena for toveisprosessen ved integrering.

Prosjektet er til en masteroppgave ved Universitetet i Agder.

Jeg har kommet fram til følgende problemstilling:

Hvordan og hvorfor bruke kulturtilbud som integreringsmetode?

Utvalget til intervju er ledelsen, ansatte/pedagoger ved Ås kulturskole og Ås internasjonale kultursenter. Grunnen til at disse personene forespørres om å delta er fordi de har erfaring med kulturtilbud og integrering.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Deltakelsen i studien vil innebære individuelle intervju. Spørsmålene i intervjuene vil omhandle erfaringer og opplevelser rundt kulturtilbud og integrering. Intervjuene vil vare i ca. 50-60 minutter. For å registrere data vil det bli brukt notater og lydopptak. Lydopptak må selvfølgelig godkjennes av informantene/deltakerne.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt og anonymisert. Deltakerne vil kunne indirekte gjenkjennes i publikasjonen. En person vil være indirekte identifiserbar dersom det er mulig å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel bostedskommune eller arbeidsplass/skole kombinert med opplysninger som alder, kjønn, yrke, osv.

Student og veileder vil ha tilgang til personopplysninger. Opplysninger vil lagres på privat datamaskin med kode, og minnepenn.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 15.12.17. Datamaterialet og personopplysninger vil bli slettet ved prosjektslutt.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med student og prosjektansvarlig:

Mari Vaagland. Telefon: 95211903. E-post: marivaagland@hotmail.com

I studentprosjekt må også kontaktopplysninger til veileder/daglig ansvarlig påføres. Veileder: Hans Kjetil Lysgård. Telefon: 38141496/90653434. E-post: hans.k.lysgard@uia.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Samtykke til deltakelse i studien

Jeg samtykker til (sett ring rundt ✕):

- Å delta i intervju
- At det gjøres lydopptak

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2 Intervjuguide

Intervjuguide

Ledelse/lærere/instruktører

Hovedtema: *Kulturtilbud som metode for integrering av fremmedkulturelle.*

Problemstilling: *Hvordan og hvorfor bruke kulturtilbud som integreringsmetode?*

Hovedkategorier:

1. Bakgrunn og fakta om informanten
2. Kulturtilbud som integreringsmetode
3. Å leve med to kulturer
4. Pedagogiske metoder/arbeidsmåter

Underspørsmål:

1. Bakgrunn og fakta om informanten

- Hvor lenge har du ledet arbeid med Ås internasjonale kultursenter? (leder)
- Hvor lenge har du jobbet ved Ås internasjonale kultursenter? (lærer)
- Hvilken utdanning og erfaring har du?
- Fortell om hvordan du startet/ble involvert/ble kjent med Ås internasjonale kultursenter?

2. Kulturtilbud som integreringsmetode

- Hvilke kulturtilbud/aktiviteter vektlegges her på Ås internasjonale kultursenter?
- Kan du fortelle om HAV (Art for friendship) prosjektet?
- Hvordan tror du kulturarbeidere/lærere kan inkludere innvandrere/flyktninger?
- Hva kan Ås kulturskole og internasjonale kultursenter gjøre for innvandrere/flyktninger?
- Hvordan når dere ut til innvandrerne/flyktningene?

- Hva slags sperrer/utfordringer for deltakelse møter dere?

3. Å leve med to kulturer

Integrering skal være en toveisprosess. Hvordan kan kulturskolen/Ås internasjonale kultursenter hjelpe barn, unge og voksne med flerkulturell bakgrunn til å bli funksjonelt tokulturelle? (følelsen av å ha kompetanse, tilhørighet og stolthet i forhold til sin egen kultur, men samtidig få et mestringsgrunnlag i det nye samfunnet)

- Kan du si litt om tankene dine rundt/forskjellen på begrepene integrering og inkludering?

- Hvordan tror du kulturtilbud kan motvirke assimilering (tilpasser seg en dominerende majoritetskultur) og segregering (atskillelse, etniske grupper lever i små parallelle samfunn)?

- Hvordan kan kulturtilbud bidra til god sosialisering og samfunnsdeltakelse i kommunen?

4. Pedagogiske metoder/arbeidsmåter

Hvilke metoder/arbeidsmåter bruker du i undervisningen/prosjektene?

- Hvilke metoder/arbeidsmåter fungerer godt og hvilke fungerer mindre godt?
- Kan du fortelle om en vellykket undervisningssituasjon?
- Opplever du at kunst og kultur er et felles språk? Kan du utdype?
- Hvordan kan undervisning i kunst og kultur oppmuntre grupper og enkeltindivider til å delta i det norske samfunnet?
 - Trygghet?
 - Anerkjennelse?
 - Sosial kapital? Skape nettverk er viktig for enkeltindividers kobling til samfunnslivet. Både sammenbindende (tilhørighet til egen kultur) og overskridende/brobygging (relasjon til andre kulturer) → Ås internasjonale kultursenter
- Hvilke utfordringer møter du på som leder/lærer?
 - Økonomi?
 - Språk?
 - Tilgjengelighet?
 - Oppfølging av elever?
 - Verdsetting av organisert kunst og kultur/fritidstilbud?
 - Norske/vestlige kulturuttrykk?
- Hva mener du kan gjøre annerledes?
 - Forbedringer
- Sluttkommentar